

PRITARTA
Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos
2021 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu
Nr. TS-187

KAZLŲ RŪDOS VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „PUŠELĖ“

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„ŽINGSNELIAI“**

Kazlų Rūda
2021

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
Duomenys apie švietimo įstaigą.....	3
Įstaigos bendruomenė ir jos poreikiai.....	3
Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas.....	4
Įstaigos savitumas.....	5
Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.....	6
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	6
III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	7
IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS	7
Vaikų nuo vienerių metų iki trejų metų ugdymas(is)	10
Vaikų nuo trejų iki šešerių metų ugdymas(is).....	27
Rekomenduojamos temos pagal sezoniškumą	52
Ugdymo metodai	53
Ugdymo priemonės ir planavimas.....	55
V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	56
VI. NAUDINGOS INTERNETINĖS NUORODOS	57
Specialiųjų poreikių vaikų vertinimas	57
VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI.....	58

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Mokyklos pavadinimas – Kazlų Rūdos vaikų lopšelis-darželis „Pušėlė“.

Mokyklos teisinė forma – Biudžetinė įstaiga.

Grupė – Ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Tipas – Ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Vaikų lopšelio-darželio ugdymo kalba – lietuvių.

Vaikų lopšelio-darželio ugdymo forma – dieninė.

Adresas – Vytauto g. 56, Kazlų Rūda. Tel. (8 343) 95479, el. p. info@krpusele.lt

Įstaigos bendruomenė ir jos poreikiai

Ši programa taikoma 1–6 metų vaikų ugdymui. Ji skirta:

- pedagogams, dirbantiems su ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikais;
- dirbantiems mišraus amžiaus vaikų grupėje;
- tėvams (globėjams), turintiems ikimokyklinio amžiaus vaiką.

Kazlų Rūdos vaikų lopšelio-darželio „Pušėlė“ (toliau tekste – vaikų lopšelis-darželis) veiklos paskirtis – padėti šeimai ugdyti vaiką, atliepti tėvų (globėjų) lūkesčius ir poreikius. Kazlų Rūdos vaikų lopšelio-darželio „Pušėlė“ ikimokyklinio ugdymo programa „Žingsneliai“ (toliau tekste – Programa) siekiame užtikrinti aktyvų 1–6 metų vaikų ir tėvų (globėjų) dalyvavimą įstaigos gyvenime, išreiškiant savo nuomonę, darant įtaką sprendimams. Ugdymas orientuojamas į visapusišką vaiko ugdymą, atsižvelgiant į vaikų individualumą. Daug dėmesio skiriama sveikos ir saugios gyvensenos propagavimui, užtikrinant vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuojant jo saugumą, padedant adaptuotis naujoje ugdymo(si) aplinkoje, tenkinant aktyvumo ir judėjimo poreikį. Programoje atsižvelgta į individualiuosius ir specialiuosius vaikų poreikius. Vaikai vaikų lopšelyje-darželyje yra laisvi, kūrybingi, patys renkasi norimą veiklą, ir ją pedagogams padedant, išplėtoja. Visi laikosi nuostatos „Vaikas ir IU mokytoja – draugai“. Todėl įstaigoje tenkinami individualūs vaiko saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, pažinimo, judėjimo, saviraiškos bei pripažinimo poreikiai. Tėvai (globėjai) pripažįstami tiesioginiais ugdymo proceso dalyviais, drauge su pedagogais sprendžia vaiko ugdymo turinio, rezultatų vertinimo klausimus. Ugdytinių tėvams (globėjams) organizuojama švietimo pagalba, kuri vykdoma taikant įvairias bendradarbiavimo su šeima formas įstaigoje (1 pav.).

Bendradarbiavimo su šeima formos

Vienos krypties komunikacija

Foto nuotraukos

Skelbimai lentoje

Vaikų darbų parodėlės grupėse, vaikų lopšelio-darželio mastu

Namų užduotys

Teminiai lankstinukai

Savaitiniai planai

Apklaustos

Video medžiaga

Spaudos pranešimai

Informaciniai pranešimai

Įstaigos internetinė svetainė

<i>Dviejų krypčių komunikacija</i>
Vaikų lopšelio-darželio/grupės ugdytinių tėvų (globėjų) susirinkimai
Pokalbiai su tėvais (globėjais)
Tradicinės šventės
Atvirų durų dienos
Vakaronės
Probleminiai susitikimai
Vaikų pasiekimų vertinimo apylankai
Elektroninis paštas
Telefonas
Elektroninis dienynas
Vaikų lopšelio-darželio/grupių projektai
Padėkos (raštu)
Tėvų (globėjų) dalyvavimas ugdymo procese
Savanorystė

1 pav. Įstaigoje taikomos bendradarbiavimo su šeima formos

Sukurtas vaikų lopšelio-darželio internetinis tinklapis (<http://www.krpusele.lt>), naudojamas elektroninis dienynas „Mūsų darželis“ (www.musudarzelis.lt) padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus (globėjus), bendruomenę, visuomenę.

Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas

Visi ugdytojai (IU mokytojos, meninio ugdymo (muzika, choreografija) mokytojai, judesio korekcijos pedagogas, psichologas, logopedas) kvalifikuoti, turi aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, integruoto ugdymo bei komandinio darbo praktiką. Pedagogai įgijo ir tobulina šiuos gebėjimus: suvokti esminius ugdymo turinio dalykus, tirti, planuoti, numatyti ugdymo strategijas, jas įgyvendinti, ugdymo realybėje sukurti pedagoginę sąveiką, sumaniai ir kūrybiškai derinti ugdymo metodus, individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą, apibendrinti pedagoginę patirtį, dirbti komandoje. Pedagogai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: integruoja veiklas (muzika ir kūno kultūra; kūno kultūra ir vaidyba; kalba ir dailė; muzika ir kalba ir kt.), rengia projektus, rašo individualizuotas ugdymo programas specialiųjų poreikių turintiems vaikams.

Pedagogai inicijuoja, organizuoja ir dalyvauja Kazlų Rūdos savivaldybės, Marijampolės, Vilkaviškio, Kauno savivaldybių ir respublikos mastu organizuojamuose renginiuose, akcijose, parodose, konkursuose, šventėse, projektuose. Kazlų Rūdos vaikų lopšelis-darželis aktyviai dalyvauja Kazlų Rūdos savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokytojų metodinio būrelio veikloje.

Vaikų ugdymo procese akcentuojami esminiai pedagogo veiklos principai ir uždaviniai:

- kurti žaidybinę aplinką – paruošti saugią vietą veiklai, parinkti priemones, žaislus;
- skatinti vaikus žaisti, tai daryti kartu su jais;
- įsiklausyti į vaikų siūlomą žaidimų tematiką, padėti pasirinkti žaislus, žaidimus;
- ieškoti vaikų veiklai motyvavimo priemonių;
- savo pavyzdžiu rodyti kaip mandagiai bendrauti: pasisveikinti, padėkoti, paprašyti, pagirti, atsiprašyti;
- inspiruoti (pasiūlyti idėją, sudominti trumpalaikiais ir ilgalaikiais gamtos stebėjimais, sukurti problemine situacija, paskaityti literatūros kūrinį, paprašyti vaikų pagalbos ir kt.) vaikų veiklą mažomis grupelėmis;

- taikyti vaikų veikloje informacines komunikacines technologijas;
- supažindinti vaikus su įvairiais mokymosi būdais, skatinti vaikus rinktis ir išbandyti įvairias priemones, eksperimentuoti;
- turtinti vaiko patirtį (pokalbiai, išvykos, stebėjimai, grožinės literatūros, tautosakos skaitymas, paveikslėlių žiūrėjimas, matytų televizijos laidų, filmų aptarimas, vaikų teatro pasirodymų organizavimas);
- skatinti vaikų savarankiškumą;
- organizuoti judrius ir ramius žaidimus, estafetes, varžybas, sporto, sveikatinimo pramogas, akcijas;
- sužadinti vaiko kūrybiškumą;
- rengti kartu su vaikais vaikų kūrybinių darbų parodas;
- skatinti vaikų pirmuosius savarankiškus, dorovinius bei estetinius vertinimus;
- stebėti, fiksuoti, analizuoti vaikų veiklą;
- supažindinti tėvus (globėjus) su vaiko gebėjimais ir pasiekimais.

Įstaigos savitumas

Vaikų lopšelis-darželis pastatytas, vaikams dėkingoje, turtingoje vaizdiniais aplinkoje, miesto pakraštyje. Kazlų Rūda yra mažas miestas Lietuvoje, Marijampolės apskrityje. Jį iš rytų į vakarus kerta geležinkelis, kuris padalina miestelį į dvi beveik lygias dalis. Virš geležinkelio 2006 m. buvo atidarytas moderniausias Lietuvoje viadukas. Šiaurinėje miesto dalyje yra daugelis administracinių pastatų, medinė Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia (pastatyta 1925 m.), ligoninė, paštas. Pietinėje dalyje yra labai gražus, turtingas įvairiais miško žvėreliais, Miško muziejus, Kazlų Rūdos parkas. Miestą beveik iš visų pusių supa Kazlų Rūdos miškai, į pietryčius nuo miesto įkurtas valstybinis Kazlų Rūdos kraštovaizdžio draustinis.

Vaikų lopšelyje-darželyje grupės pasirinkę savitą ugdymo kryptį, tai: etnografinė-teatrinė, ekologinė, katalikiška-dorinė, etnokultūrinė, sportinė. Savaitinė, mišraus amžiaus grupė, meninės krypties, kurioje kartu su sveikais vaikais ugdomi ir vaikai turintys negalią.

Nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. renovuotame buvusios Kazlų Rūdos girininkijos pastate (Vytauto g. 58) duris atvers trys naujai įkurtos lopšelio grupės. Vienoje grupėje bus ugdomi vaikai nuo 1 iki 2 metų.

Jau nuo 2000 m. gegužės mėnesio vaikų lopšelis-darželis priklauso Lietuvos sveikata stiprinančių mokyklų tinklui „Sveika mokykla“. 2020 metais buvo parengta nauja sveikatos stiprinimo programa „Sveiki vaikai – laimė šeimai ir valstybei“ 2020–2024 metams.

Vaikų lopšelis-darželis yra atviras visuomenei, bendradarbiauja su Kazlų Rūdos miesto ir savivaldybės švietimo įstaigomis: mokyklomis-darželiais, pagrindinėmis mokyklomis, Rimvydo Žigaičio menų mokykla, vaikų dienos centrais, MAVPK Kazlų Rūdos policijos komisariatu, Valstybinės miškų urėdijos, VĮ Kazlų Rūdos regioniniu padaliniu (ekologinėje grupėje yra įsteigtas Jaunųjų miško bičiuliukų tuntas), Kazlų Rūdos J. Dovydaičio savivaldybės viešąja biblioteka, Kazlų Rūdos savivaldybės sporto centru, Kazlų Rūdos savivaldybės pedagogine-psichologine tarnyba, Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia, Kazlų Rūdos visuomenės sveikatos biuru, su poete Zita Gaižauskaite (poetė vaikų lopšeliui-darželiui sukūrė himną). Bendradarbiaujama, dalinamasi gerąja darbo patirtimi su Marijampolės lopšeliais-darželiais „Vaivorykštė“ ir „Rasa“, Kauno vaikų lopšeliais-darželiais „Pušaitė“, „Kūlverstukas“, Kauno rajono Eigirgalos lopšeliu-darželiu. Vaikų lopšelio-darželio ugdytiniai aktyviai dalyvauja miesto, respublikiniuose, tarptautiniuose renginiuose ir projektuose. Įstaigoje organizuojamos atvirų durų dienos ugdytinių tėvams (globėjams), socialiniams partneriams. Tėvai (globėjai) supažindinami su įstaigos ir grupių veikla, vidaus ir išorės edukacinėmis erdvėmis, ikimokyklinio ugdymo privalumais.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Ugdymas organizuojamas vadovaujantis humanistinės pedagogikos holistiniu (visuminiu) požiūriu į ugdomą asmenybę jos saviraidos procese. Humanistinė pedagogika vaiką priima tokį, koks jis yra. Esminė priemonė tikslui pasiekti yra bendravimas, kuris teikia vaikams kasdienį džiaugsmą, stiprina jų asmenybę, dovanoja jiems pasirinkimo laisvę, įžiebia bendradarbiavimą. Ugdymas nukreiptas į vaiko individualią pažangą be prigimčiai svetimos prievartos ir visų su ja tiesiogiai susijusių priemonių, unikalumo pripažinimą, poreikių patenkinimą, savigarbos puoselėjimą ir saugojimą. Atsižvelgiant į vaikų ir šeimos poreikius, sukauptą pedagogų patirtį, prioritentinė ugdomosios veiklos sritis yra vaikų sveikatos saugojimas ir stiprinimas.

Įgyvendinant Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. LR įstatymu Nr. I-983), įstaigos pedagogai laikosi nuostatos, kad svarbiausia – užtikrinti aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos gyvenime ir suteikti galimybę dalyvauti priimant sprendimus, liečiančius jo gyvenimą ikimokyklinėje įstaigoje. Todėl vaikų lopšelio-darželio Programa orientuota į vaikų poreikių tenkinimą: t. y. judėti, žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti, aktyviai reikštis įvairiomis meninėmis raiškos priemonėmis, būti pastebėtiems, pripažintiems. Programoje numatytos individualios vaikų ugdymo(si) poreikių tenkinimo galimybės. Atskleidžiamas požiūris į vaiką ir jo ugdymą remiantis Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569, atsižvelgiama į Ikimokyklinio ugdymo ekspertų komisijos rekomenduotas ikimokyklinio ugdymo programas. Vaikų lopšelio-darželio programa parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2005 m. balandžio 18 d. Nr. ISAK-627 (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija), valstybiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais.

Vaikų lopšelis-darželis „Pušėlė“ savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Valstybine švietimo strategija 2013–2022 metams, Švietimo ir mokslo ministro įsakymais, kitais LR įstatymais, Vyriausybės programa ir nutarimais, reglamentuojančiais mokyklos veiklą, Kazlų Rūdos savivaldybės 2021–2027 metų strateginiu plėtros planu, Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos sprendimais, Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais ir kitais norminiais dokumentais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Visuminio integralaus ugdymo principas – siekiama įvairių (kūrybinių, pažintinių, fizinių, emocinių) vaiko galių plėtotės, tikslingai formuojant vaiko vertybines nuostatas, jausmus, mąstymą ir elgseną. Užtikrinama visų ugdymo sričių darna.

Individualizavimo principas – pripažįstama ir puoselėjama vaiko individualybė, visiems vaikų lopšelių-darželių lankantiems vaikams sudaromos galimybės ugdytis pagal savo gebėjimus, poreikius, amžių, parenkant metodus, turinį, pritaikant aplinką.

Tęstinumo principas – programa orientuota į šeimoje pradėto pozityvaus vaiko ugdymosi tąšą bei dera su Priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa.

Tautiškumo principas – išlaikoma pusiausvyra tarp lietuvių liaudies tradicijų, papročių ir naujovių, suvokiant jų tarpusavio darną, skatinant kūrybinę tradicijos tęstinumą bei ugdant tautinį ir pilietinį sąmoningumą.

Sistemingumo ir nuoseklumo – ugdymas moksliskai pagrįstas: einama nuo lengvo prie sunkaus, nuo žinomo prie nežinomo.

Lankstumo principas – ugdymo turinys sudarytas, taip, kad jį būtų galima lanksčiai taikyti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius interesus bei galimybes, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius.

Socialinio ir emocinio kryptingumo principas – ugdymo turinyje daug dėmesio skiriama vaiko socialinei patirčiai ir įgūdžiams, emocijoms ir jų raiškai menu. Įstaigoje gerbiama vaiko

nuomonė, vaikas turi teisę pats rinktis veiklą ir veikti savaip, sudaromos sąlygos vaiko kultūrai puoselėti bei tautinio tapatumo jausmo žadinimą.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, bendradarbiaujant su šeima, ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikus (1–6 m.), užtikrinant deramą vaiko socializacijos lygį, lygias ugdymo galimybes, gebėjimų plėtojimą.

Uždaviniai:

- Padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, pritaikant ir įgyvendinant ugdymo (si) turinį.
- Siekti bendravimo ir socialinių įgūdžių formavimosi, kuriant palankią aplinką žaidimų plėtojimui (si) ir vaikų kultūros raiškai.
- Ugdyti vaiko kalbą kaip pagrindinę bendravimo ir saviraiškos priemonę, padėti pajusti kalbos grožį, išreikšti mintis, jausmus ir patirtį.
- Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- Padėti vaikui pažinti save ir aplinkinį pasaulį, sukuriant sąlygas įvairiems pažinimo ir tyrinėjimo būdams.
- Ugdyti vaikų estetinį suvokimą ir meninę raišką, palaikant vaikų spontaniškas, kūrybines idėjas.
- Užtikrinti pozityvų, pasitikėjimu ir pagarba grįstą vaikų, pedagogų ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimą.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turiniu siekiama vaikui atskleisti žinių pasaulį, vystyti jo įvairius gebėjimus bei įgūdžius ir formuoti vertybines nuostatas.

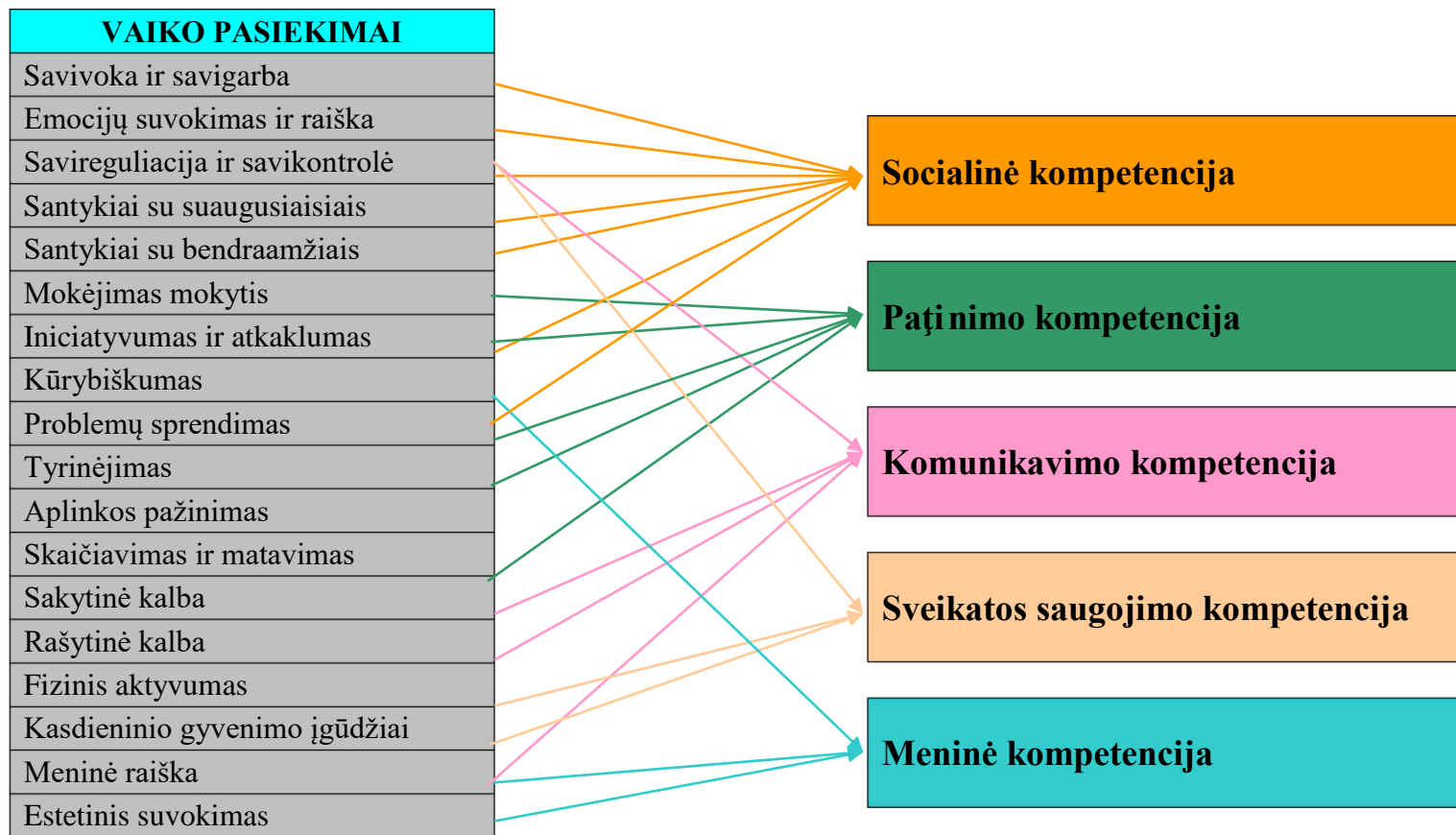
Formuojamos vertybės: gailestis ir atjauta, bendradarbiavimas, drąsa, kantrybė, dora, paslaugumas, humoras, savarankiškumas, pagarba ir pasitikėjimas, atsakomybė, kūrybiškumas, tolerancija. Savo tautos kultūros suvokimas taip pat vertybė, todėl ugdymo turinyje išskiriamos tam tikros svarbios tautai datos, šventės ir kt.

Įstaigoje vaiko ugdymas nukreiptas į vaiko poreikius: žaisti, kurti, tyrinėti, judėti bei tenkinti individualius jo poreikius. Vaikas veikdamas tai, kas jam įdomu, bendraudamas su bendraamžiais ir suaugusiais, įgyja socialinių, pažintinių, meninių gebėjimų, tampa fiziškai ir emociškai brandesnis, labiau savimi pasitikintis, laisvesnis, kūrybiškesnis, įdomesnis draugams.

Penkios vaiko ugdymosi kryptys sudarytos iš 18-os vaiko pasiekimų sričių, kurios aprašytos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše. Ugdymo turinyje, trumpuose aprašymuose, atskleidžiamos svarbiausios vaiko ugdymosi krypčių ir pasiekimų sričių charakteristikos. Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje pasiekimų srityje numatyti ugdymosi sėkmei aktualiausi gebėjimai ir pateikti vaikų veiksėnų pavyzdžiai.

Ikimokyklinės programos vaikų ugdymo turinyje išskiriami vaiko gebėjimai, kuriuos turėtų įgyti 1–3 m. vaikas (ankstyvasis amžius) ir 4–6 m. vaikas (ikimokyklinis amžius). Programoje išskirti brandesnių vaikų ugdymosi gebėjimai ir kiti vaikų pasiekimai, kurie integruojami į visas ugdymosi sritis. Jie padeda pedagogams įvertinti individualią vaikų pažangą.

Vaikų pasiekimų sričių tęstinumą garantuoja Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, kurioje numatomas vaiko ugdymas pagal penkias kompetencijas: socialinė, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo, meninė (pav. 2)

2 pav. Vaiko pasiekimų sričių ir kompetencijų ryšys

Ugdymo turinys sudarytas vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos parengtu „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“, „Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinėmis rekomendacijomis“.

Vaiko pasiekimai programoje apjungti pagal lūkesčius (3 pav.):

1. Bendraujantis
2. Kuriantis
3. Sveikas
4. Orus
5. Smalsus
6. Sėkmingai besiuogdantis vaikas

BENDRAUJANTIS

- Sakytinė kalba
- Rašytinė kalba

KURIANTIS

- Meninė raiška
- Estetinis suvokimas

SVEIKAS

- Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai
- Fizinis aktyvumas

ORUS

- Emocijų suvokimas ir raiška
- Savireguliacija ir savikontrolė
- Santykiai su suaugusiais
- Santykiai su bendraamžiais
- Savivoka ir savigarba

SMALSUS

- Aplinkos pažinimas
- Skaičiavimas ir matavimas

SĖKMINGAI BESIUGDANTIS

- Iniciatyvumas ir atkaklumas
- Kūrybiškumas
- Problemų sprendimas
- Tyrinėjimas
- Mokėjimas mokytis

3 pav. Vaiko ugdymosi kryptys

UGDYMO TURINYS

Vaikų nuo vienerių metų iki trejų metų ugdyimas(is)

Bendraujantis Vertybinių nuostatų: <i>Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</i> <i>Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</i>			
Rašytinė kalba Esminis gebėjimas: Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.			
Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūrinėja paveikslėlius, knygeles. • Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą kartu su suaugusiais. • Stebi, domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manipuliuoja su įvairaus formato, įvairios medžiagos žaislinėmis paveikslėlių knygelėmis. • Manipuliuodamas žaislinėmis knygelėmis, rodo teigiamas emocijas. • Domisi įvairiais rašikliais ir kitais jam naujais daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žadina vaikų norą kasdien savo veikloje vartoti kraigaliones, piešinius, simbolius, raides, žodžius. • Kuria aplinką, kad vaikai pačiais įvairiausiais būdais galėtų pažinti knygeles. • Kartu su vaikais varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, kalba su jais apie tai ką mato. • Sudaro situacijas, kuriose mažyliai stebi rašantį suaugusįjį. • Kartu su vaikais varto knygeles, leidžia vaikams patiems versti puslapius, rodo jiems paveikslėlius, juos įvardija. • Skatina vaikų žodinę ir kūno kalbą, skaitomų knygelių turinį susieja su vaikų gyvenimu. • Kuria vaikų rašytinę aplinką: parūpina popieriaus ir jų amžių atitinkančias rašymo priemones. • Skaito vaikams trumpus tekstus, kuriuose kartojasi tie patys žodžiai. • Skatina vaikus pavadinti kiekvieną paveikslėlį, kalbasi su jais apie iliustracijas. • Nuolat atkreipia vaikų dėmesį į artimoje
2	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūrinėja paveikslėlius, knygeles, pirštu juos rodo. • Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, prašo jas paskaityti. • Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. • Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi aplinkoje parašytas raides, simbolius, užduoda klausimus stengdamasis išsiaiškinti kas tai. • Vartydamas knygeles pasako ką mato: šuniukas – au au, katinėlis – miau miau ir pan. • Bando popieriaus lape braižyti atlikdamas spontaniškus rašymo judesius. 	
3	<ul style="list-style-type: none"> • Vartydamas knygeles dėmesį skiria ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. • Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. • Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. • Įvairiomis rašymo priemonėmis 	<ul style="list-style-type: none"> • Primygtinai reikalauja, kad patinkančios knygelės būtų skaitomos po kelis kartus, nekeičiant teksto. • Skiria grupėje esančius simbolinius ženklus. • Popieriaus lape keverzoja piešinius. 	

	kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas.		aplinkoje esančius simbolius, juos įvardina, paaiškina jų reikšmę.
Sakytinė kalba			
Esminis gebėjimas: Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.			
Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Skiria griežtą ir malonų kalbančio suaugusiojo toną. • Supranta elementarius klausimus. • Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus. • Supranta veikslių pavadinimus, geba veiksmams atsakyti į klausimus. • Vartoja kelis trumpus žodelius objektams, veiksmams įvardinti, norams išsakyti, palydėti juos judesiu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gestais parodo, kad klausosi ir supranta, parodo mimika, visu kūnu. • Atsiliepia į savo vardą, ieško daiktų ar reiškinių, kuriuos pasako suaugęs, kartoja siūlomus judesius. • Čiauška garsų junginiais, savo kalba pakartoja paprastus žodžius. • Daug čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus kalbėti natūraliai, laisvai, gyvai, nesivaržant. • Skatina vaikus sakyti, pasakoti ką galvoja. • Skatina vaikus kalbėti literatūrine kalba ir tarmiškai. • Derina vaikų kalbinę raišką su vaizdu, judesiu, mimika. • Skaito vaikams tik vertingus tautosakos ir grožinės literatūros kūrinius. • Sakytinę ir rašytinę kalbą ugdo tuo pačiu metu.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir kalba mimika. • Supranta nesudėtingus tekstus: žaidinimus, eilėraštkus ir kt. • Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. • Kalba dviejų trijų žodžių sakiniams apie tai ką mato, girdi, ko nori. • Padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika, gestais, trumpais žodeliais atsako į suaugusio klausimus, prašymus. • Mimika ir gestais reaguoja į vaikų kalbą. • Trumpais garsais, judesiais atliepia skaitomą tekstą. • Kartoja trumpus eilėraštkus. • Žaidinamas teigiamai reaguoja, aktyviai dalyvauja žaidime. • Mėgdžiojimu, mimika, veiksmams, žodžių kartojimu dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupės aplinką papildo naujais daiktams, žaislais, juos vaikams nuolat įvardija. • Skatina vaikus mėgdžioti trumpus žodelius. • Kalba su vaikams apie artimosios aplinkos daiktams, reiškinius, santykiams. • Skatina vaikų klausymąsi, sudaro ryšį tarp daikto ir žodžio, veiksmo, judesio ir žodžio. • Palaiko vaikų norą tarti kartoti žodžius. • Skatina vaikus kartoti daineles, eilėraštkus, žaidinimus, pasakėlių tekstų garsus ir pan.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Išklauso supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. • Kalba 3-4 žodžių sakiniams, domisi 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta klausytis jau žinomų kūrinių, aiškinasi nesuprastą žodį. • Kalboje vartoja trumpus sakinius, užduoda klausimus, bando atsakyti į užduotus 	

	laidomis, animaciniais filmais, kalba apie juos. Atsako į elementarius klausimus. <ul style="list-style-type: none"> • Žodžius derina pagal giminę, linksnį, skaičių. • Deklamuoja, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius. 	klausimus. <ul style="list-style-type: none"> • Bendraudamas vis dažniau vartoja taisyklingus sakinius. • Komentuoja matytus filmukus, atkartoja nesudėtingus ketureilius, pabaigia žinomas pasakas. • Klausosi skaitomų kūrinių. 	
--	--	--	--

Rekomenduojamos ugdymo priemonės:

Knygelių rinkiniai vaikams; paveikslėlių žodynai; raidynai; žymekliai knygoms; lenta skirta rašyti kreidelėmis; įvairių istorijų veikėjų ir objektų kontūrai; kompiuteris, kompiuterinės programos; tekstų įrašai; įvairios priemonės ir žaidimai žodynui plėtoti: stambūs kubeliai su paveikslėliais, paveikslėliai su raidėmis, kūrybiniai, didaktiniai, stalo žaidimai; popierius, pieštukai, dažai, flomasteriai; paveikslėlių rinkiniai: skirtumams atrasti, klasifikavimui, pasakojimui; spalvinimo ir karpymo knygos; lėlės, vežimėliai, žaisliniai baldai, indai, minkšti žaislai, gyvūnai, tikras ar žaislinis telefonas, veidrodis ir kt.

Kuriantis

Vertybinės nuostatos: Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.
Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Meninė raiška

Esminis gebėjimas: spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Muzika, šokis

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonaciją, judesius, mimiką suklysdamas ar pradėdamas krykštauti, judėdamas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja muzikos garsais, atkartoja suaugusio judesius. • Bando atrasti naujus garsus, skleidžia garsus imituojančius gyvūnus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja vaikams liaudies daineles, nešiojant ritmingai sūpuoja, kilnoja, judina jo rankas. • Išraiškingai ir džiugiai bendrauja su vaikais, siekdamas sukelti jiems teigiamas emocijas.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais, mėgdžioja žaidinimų judesius. • Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atkartoja nesudėtingas suaugusiųjų padainuotas daileles, judesius. • Spontaniškai taria, intonuoja garsus, atkuria dainelių žodžius. • Ploja, trepsi, barškina, ritmiškai stuksena koku nors daiktu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairių stilių muzikos, bei sudaro muzikinę aplinką, kurioje vaikai galėtų išgirsti įvairius aplinkinio pasaulio garsus. • Skatina vaikus tyrinėti įvairius judesius, žaidina juos, naudojant plaštakų, galvos

3	<ul style="list-style-type: none"> • Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles, žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja judesiais. • Tyrinėja muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. • Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais. • Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių seką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi vaikiškų dainelių, trumpų instrumentinių kūrinėlių, juos palydėdamas judesiu, plojimu ir kt., imituoja dainelių tekstus. • Tyrinėja muzikos instrumentus, klausosi jų skambėjimo, bando pritarti suaugusiojo grojimui vaikiškais instrumentais. • Kuria savo daineles, garsus, improvizuoja. • Imituoja judesiais paveikslėlyje matomus objektus: ropoja, šliaužia, siūbuoja, mojuoja rankomis ir kt. 	<p>judesius, kykavimus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus groti muzikinius instrumentais, grojančiais žaislais. • Dainuoja su vaikais įvairias daineles, klausosi muzikos, judesiais imituoja tekstą. • Žaidžia su vaikais muzikinius žaidimus, ratelius, skatina juos judėti pagal muziką einant, bėgant, apsisukant. • Skatina vaikus kurti, dainuojant apie tai, ką veikia, žaidžia, mato, giria. • Skatina vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas.
---	--	---	---

Žaidimai ir vaidyba

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairioms balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, mojuodamas žaislu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su suaugusiuoju ploja, atlieka judesius žaisdami žaidimus. • Kartu su suaugusiuoju žaidžia vaidybinius žaidimus: slepiasi, ploja ir pan. • Barškina, judina žaisliukus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsina vaikus veikti, tyrinėti, rodyti iniciatyvą. Veikia kartu su juo. • Žaidina vaikus, kalba įvairiomis emocijomis intonacijomis, naudoja įvairų tempą.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžiant sūpavimo, kykavimo ir pan. žaidimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. • Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sekant pasaką parodo kaip amsi šuniukas, miauksi katė ir pan. • Kalbasi žaisliniu telefonu, ar kitu daiktu, pasakoja, paklausia, atsako. • Judesiais imituoja suaugusiojo sekamas pasakas, eilėraščius, daineles. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuos pačius žaidimus, pokštavimus kartuoja keletą kartų, siekdamas, kad vaikai įsimintų. • Rodo vaikams kaip galima įvairius daiktus panaudoti žaidimui, vaidybai, skatina vaikus pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. • Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su daiktais ar žaislais atlieka matytus veiksmus, judesius. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. • Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas vaizduoja, kaip mama, tėtis, vaikas važiuoja automobiliu, verda valgyti, eina į parduotuvę ir pan. • Muzikiniuose rateliuose savaip vaizduoja judesius, veiksmus ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parūpina įvairių žaislų, leidžia jais naudotis. • Gėrasi, skatina vaikų žaidimus, žaisdamas drauge reiškia įvairias emocijas, skatina vaikus pasakoti, ką jie daro. • Skatina vaikus įsiklausyti į veikėjus,

			siužetą, rodo vaikams veiksmus ir leidžia jiems improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.
--	--	--	--

Vizualinė raiška

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja, spaudinėja palikdamas pėdsakus. • Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas apžiūrinėja, ragauja, varto. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su suaugusiuoju tyrinėja, žaidžia su dažais. • Popieriaus lape bando daryti pirštų atspaudus, juos tyrinėja. • Džiaugiasi savo kūrybos rezultatais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro sąlygas vaikams pamatyti žaismingą, elementarių pasikartojančių veiksmų piešimą, lipdymą, skatina vaikus bandyti patiems. • Siūlo vaikams geros kokybės minkštų, ryškių dailės priemonių, kad jomis veikdamas vaikas patirtų džiaugsmą. • Sudaro vaikams galimybes žaisti, tepinėti dažais, pašyti, dėti spaudus ir kt. ant įvairaus formato ir tekstūros popieriaus. • Skatina vaikus pasakoti apie savo piešinį, lipdinį.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. • Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones, intuityviai atranda skirtingus veikimo su jomis būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Minkštomis kreidelėmis vaikas, taškuoja, keverzoja, brėžia linijas. • Tyrinėja teptuką ir veikimo su juo galimybes, tepa dažus, džiaugiasi vaizdu. • Bando įvairias dailės priemones: teptukus, pieštukus, flomasterius, kempines ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi vaikų raiškos procesą, randa būdų užtikrinti, kad jis būtų džiaugsmingas ir teikiantis vaikams teigiamas emocijas. • Siūlo vaikams eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis: molis, vaškas, vilna, šlapias popierius, ir kt.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius. • Piešdamas, spauduodamas, tapydamas ar pan. labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tapydamas bando įvairius dažų paskleidimo būdus, pasakoja suaugusiajam ką jis nupiešė, kaip tai pavyko. • Spaudinėja, suploja molį, modeliną, sūrios tešlos gabalėlį. Tyrinėja jo savybes. 	

Estetinis suvokimas

Esminis gebėjimas: Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą kai yra emocingai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, muziką, žaislus, šokio judesius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi muzikos, guguoja, juokiasi girdėdamas malonius garsus. • Judina rankas, kojas, linguoja girdėdamas kalbą, dainavimą muziką. • Pirštais tepa dažus, stebi paliktus pėdsakus. • Žiūrinėja spalvingas iliustracijas, liečia, 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria muzikinę aplinką, kurioje vaikai turėtų galimybę klausytis įvairių garsų. • Kalbėdamas su vaikais naudoja įvairias balso intonacijas, siekdamas, kad vaikai girdėtų emocijas. • Dainuoja vaikams, klausosi įvairios

		šūkčioja, kalbina spalvingus paveikslėlius.	nuotaikos dainų, kontrastingos nuotaikos muzikos kūrinių.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja į besikeičiančią intonaciją, muzikos garsus, gamtos vaizdus, spalvingas knygeles, šokančius ir vaidinančius vaikus. Intuityviai mėgdžioja tai, kas patinka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausydamas linksmos muzikos ar dainos reiškia savo emocijas. • Mėgdžioja veiksmus, garsus, džiaugiasi laisvu išraiškingu savo paties intonavimu, veikimu. • Stebi ir mėgdžioja tapymo veiksmus. • Džiūgauja, krykštuoja matydamas spalvingus vaizdus gamtoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su vaikais žaidžia ir išraiškingai rodo, ką galima veikti su žaislais. • Vaikų piešinius eksponuoja vaikams prieinamoje vietoje, siekdamas, kad vaikai galėtų bet kada jį pasižiūrėti. • Skatina, giria vaikus už kūrybinius darbus. • Sudaro galimybes vaikams pažinti ir išbandyti įvairias dailės medžiagas ir priemones.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, dailės kūrinius ir pan. • Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, žodžių sąskambį, žiūrėdamas knygeles ir pan. • Paklaustas pasako, ar patiko kūrinys. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bando dainuoti, šokti, kurti pagal jau girdėtą melodiją. • Grožisi savo puošniais drabužiais. • Ilgesniam laikui sukaupia dėmesį stebėdamas vaidinimą, įvardija veikėją. • Savo emocijas reiškia garsu, judesiu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria vaikams spalvingą, įdomią aplinką.
<p>Rekomenduojamos ugdymo priemonės: Knygos, dailės kūriniai; žurnalai, katalogai, reklaminiai bukletai, laikraščiai, atvirukai; įvairus popierius: baltas, spalvotas, piešimo, akvarelinis, įpakavimo, paprastas ar gofruotas kartonas, tapetai; pieštukai, paprastos ir vaškinės kreidelės, akvarelė, guašas, pirštų dažai, augaliniai, maistiniai dažai; teptukai, indeliai vandeniui; molis, modelinas, miltų druskos tešla; virvelės, kaspinėliai, kanceliariniai peiliukai, žirkutės, juostelės, sausi ir PVA klijai; štampeliai; gamtinė medžiaga: šakelės, samanės, riešutų kevalai ir t.t.; kompiuteris, vaikiški ir kiti muzikos instrumentai (molinukai, lazdelės, barškučiai, trikampiai, varpeliai, tambūrinai, žvangučiai, skudučiai, būgnėliai, marakasai, metalofonai, ritminiai mušamieji instrumentai ir kt.); gamtos daiktai, kuriais galima groti: akmenėliai, lazdelės ir t.t.; šalikėliai, skarelės, juostelės ir t.t.; muzikiniai žaislai, knygelės; lėlės, lėlės marionetės, širmelė, teatro lėlės, popierinės lėlės; garso ir vaizdo įrašai.</p>			

Sveikas

Vertybinių nuostatų:

Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Esminis gebėjimas: Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats laiko šaukštelį, bando juo valgyti. • Ima dviem pirštais ar sauja mažais gabalėliais supjaustytą maistą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus valgyti pirštais. • Tirstą maistą duoda valgyti tik šaukšteliu, skystą iš puodelio.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Parodo, kad nori tuštintis ar šlapintis. • Suaugusiojo padedamas rengiasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. • Padeda žaislus į vietą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Norėdamas tuštintis ar šlapintis parodo į tualetu duris. • Rengiamas kiša ranką į rankovę, koją į batukus ir pan. • Padedamas pučia nosį į nosinę. • Nuneša žaislą į jam skirtą vietą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Moko vaikus laikyti šaukštelį, puodelį. • Pratina būti savarankišku. • Skatina vaikus sėstis ant puoduko. • Skatina vaikus apsirengti. • Kuria žaidybines situacijas, skatinančias vaikus panaudoti savo mokėjimus ir įgūdžius.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai geria ir valgo. Pradeda naudotis įrankiais. Pasako ko nori ir nenori valgyti. • Pats eina į tualetą, suaugusio padedamas apsirengia ir nusirengia, bando praustis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo šaukštu, šaukšteliu, šakute. • Įvardija kokius patiekalus mėgsta. • Savarankiškai eina į tualetą. • Mėgina apsirengti, bando sagstyti sagas. • Prieš valgį, pasinaudojęs tualetu plauna rankas. • Sudėlioja žaislus į jiems skirtas vietas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina ragauti ir valgyti įvairų maistą. • Skatina valgant naudotis įrankiais. • Moko taisyklingai naudotis tualetu. • Kalba su vaikais apie švarą. • Sistemingai skatina sudėti žaislus į vietą.

Fizinis aktyvumas

Esminis gebėjimas: Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Sėdi, šliaužia, ropoja, stovi laikydamasis. • Tikslingai siekia daikto. Perima daiktus iš vienos rankos į kitą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atsispiria kojomis nuo suaugusiojo kelių, ropoja per pagalves ar laiptais aukštyn. • Vaikšto laikydamasis įvairiu atstumu sustatytų baldų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus ropoti, eiti padėdamas žaislus vaikų regėjimo lauke. • Siūlo vaikams dėlioti žaislus, žaisti su kamuoliukais.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai atsistoja, atsitūpia, pralenda pro kliūtis. • Spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. • Pasuka riešą, ridena, meta, gauda kamuolį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su judėjimą skatinančiais žaislais. • Atsistumia kojomis žaisdamas su riedančiais žaislais. • Užlipa kelių pakopų laipteliais, užlipa ir nulipa nuo kėdės. • Žaisdamas kaladėlėmis sudeda 4-6 kaladėlių bokštą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo vaikams žaidimus įtvirtinančius jų judėjimą. • Skatina vaikus žaisti su kaladėlėmis, konstruktoriais. • Organizuoja veiklas lavinančias smulkiąją motoriką. • Organizuoja siužetinius žaidimus,

		<ul style="list-style-type: none"> • Knygeles varto po vieną puslapį, atsuka, užsuka dangtelius. 	kuriuose vaikai skatinami judėti, įveikti kliūtis.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos, eina skirtingu tempu. • Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. • Abiem kojom atsispirdamas pašoka. • Tiksliau konstruoja, veria, įkerpa popierių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas judriuosius žaidimus, gali keisti judėjimo ritmą, kryptį, peržengti kliūtis. • Vaikas įmeta kaštonus, sagas į dėžutę, mesdamas kamuolį stengiasi pataikyti į kėglius, stengiasi pagauti mestą kamuolį. • Noriai žaidžia su įvairiomis priemonėmis, kurias reikia atsukti, užsukti, suverti. • Padedamas suaugusiojo bando kirpti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus žaisti su kamuoliu. • Pratina vaikus dirbti su žirkklėmis, supažindina su saugaus elgesio taisyklėmis.

Rekomenduojamos ugdymo priemonės: Sūpuoklės, čiuržiniai, kelmeliai; grindų pagalvėlės; kamuoliai, lankai, šokdynė, kėgliai, priemonės žymėjimui, pusiausvyros pratimams atlikti skirtos priemonės, mankštos kilimėliai, šokinėjimo maišai, kojų vonelės, paspirtukai, triratukai, įvairūs treniruokliai, grūdinimosi priemonės, kamuoliukų baseinai, smėlio maišeliai, įvairi gamtinė medžiaga; priemonės žaidimui su vandeniu: baseinas, šiaudeliai, neskęstantys ir skęstantys daiktai, įvairios talpos, smėlis ir kt.; kambariniai augalai; knygos, enciklopedijos, paveikslėliai, garso įrašai; kompiuteris, kompiuterinė įranga, šviesos stalai; stalo žaidimai – loto; įvairios meninės raiškos priemonės: popierius, pieštukai; įvairių paveikslėlių serijos: sveika – nesveika, galima – negalima, kam kas priklauso ir pan.; vaizdinė medžiaga: plakatai, kelio ženklai; mašinėlės, lėlės ir kitos priemonės reikalingos įvairioms situacijoms suvaidinti.

Orus

Vertybinių nuostatų:

Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais.

Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Save vertina teigiamai.

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Emocijų suvokimas ir raiška

***Esminis gebėjimas:** atpažįsta ir įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda)*

Ūgingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę ir pyktį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verkia kai yra alkanas, šlapias, paliktas vienas. • Krykštauja kai suaugusieji su juo žaidžia. • Kai grupėje verkia kitas vaikas, kūdikis gali pravirkti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi kūdikių emocijų reiškimo ženklus, jais pasirūpina. • Kartu su vaikais veidrodyje stebi save, kai yra liūdnas, piktas, linksmas. • Skatina vaikus pabendrauti su kitais

2	<ul style="list-style-type: none"> Emocijos pastovesnės, tačiau būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusio džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. 	<ul style="list-style-type: none"> Džiaugsmą išreiškia ir ramiai šypsodamasis ir kvatodamas. Paklaustas „Kuris verkia?“, vaikas parodo paveikslėlį su verkiančiu kiškučiu ir pan. Bando paguosti verkiantį vaiką, duodamas savo žaislą. 	<ul style="list-style-type: none"> vaikais. Kalbinant vaikus, įvardina jų reiškiamas emocijas. Skaito vaikams knygeles, kuriose veikėjai yra skirtingų nuotaikų, dainuoja skirtingų nuotaikų daineles.
3	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda atpažinti, ką jaučia, pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia, glosto). 	<ul style="list-style-type: none"> Supykęs vaikas atpažįsta šį jausmą ir gali pareikšti: „Aš piktas!“ Tinkamai rodo emocijas žaisdamas su kitais vaikais: šypsosi kai dalinasi žaislais, pyksta kai atiminėja. 	<ul style="list-style-type: none"> Skatina vaikus reikšti užuojautą draugams: „pagailėti“ kai draugas verkia, jam liūdna ir kt. Skatina vaikus naudoti atsiprašymo ir susitaikymo ritualų.

Savireguliacija ir savikontrolė

Esminis gebėjimas: Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> Nusiramina nešiojamas, supamas. Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs, emocijomis. 	<ul style="list-style-type: none"> Sutelkia žvilgsnį į žaislą, seka jį akimis. Nustoja verkti, kai paimamas ant rankų ir priglaudžiamas. Reaguoja į linksmą ar piktą suaugusiojo balsą: šypsosi, verkia. 	<ul style="list-style-type: none"> Kuria mažai kintančia, saugią aplinką. Kuo dažniau paima ant rankų. Kalbant ar dainuojant naudoja įvairias intonacijas: ramiai, liūdnai, linksmi. Nustato vaikams jų veiklai būtinus apribojimus ir nuosekliai jų laikosi.
2	<ul style="list-style-type: none"> Pats ieško nusiramimo: apsikabina meškiuką, šaukia suaugusįjį. Pradeda valdyti savo emocijas ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. 	<ul style="list-style-type: none"> Pargriuvęs, rodo, kur skauda, ramina nustoja verkti. Sudrausmintas susilaiko nuo konfliktų. 	<ul style="list-style-type: none"> Nustato vaikams jų veiklai būtinus apribojimus ir nuosekliai jų laikosi. Vaikų elgesiui reguliuoti, taiko veido mimiką, parodo kaip reikia elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Siūlo vaikams žaislų ar priemonių padedančių išreikšti jausmus.
3	<ul style="list-style-type: none"> Geriau valdo savo emocijas ir veiksmus, žaisdamas kalba su savimi. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> Pats renkasi žaislus, draugus. Prašo, o ne atima norimą žaislą ar pan. Paprašytas priima atstumtą vaiką į žaidimą. 	<ul style="list-style-type: none"> Įrengia grupėje nusiramimo vietą, parodo vaikams būdus padedančius nusiraminti. Paaiškina vaikams kaip netinkamas jų elgesys skaudina kitus, pagiria kai vaikai elgiasi tinkamai.

Savivoka ir savigarba

Esminis gebėjimas: Supranta savo asmens tapatumą, priskiria save šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą – tyrinėja rankas, kojas. • Jaučiasi svarbus – krykštąuja, juokiasi, kai aplinkiniai maloniai bendrauja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su žaislais, džiūgauja pamatęs pažįstamą žaislą, kartoja veiksmus su juo. • Atsiliepia į savo vardą. • Aktyviai žaidžia su savo rankytėmis ir kojytėmis. Noriai liečia suaugusiojo plaukus, nosį, ausis. • Pamatęs pažįstamą žmogų šypsosi, tiesia rankas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Laikosi pastovaus dienos režimo ir ritualų. • Dažnai kreipiasi į vaikus vardu, įvardijant jo jausmus ir veiksmus. • Žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, kykavimus, skatina vaikus kartoti judesius, garsus. • Organizuoja žaidimus, skatinančius vaikus vartoti kūno dalių pavadinimus.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta save nuotraukose, pavadina kelias kūno dalis. • Išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia ko nors atlikti. • Džiaugiasi savo didėjančiomis galimybėmis judėti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūrėdamas nuotraukas, atpažįsta save, pasako savo vardą. • Stebėdamas save veidrodyje ar nuotraukose gali pasakyti kelias kūno dalis. • Džiaugiasi ir didžiuojasi savo pasiekimais, gebėjimais, tuo dalinasi su pedagogu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikams skiria pakankamai dėmesio – domisi ką jie veikia, pagiria, pasidžiaugia pasiekimais. • Naudoja tik būtinus draudimus. • Skatina vaikus kalbėti apie save. • Žaidžia su vaikais žaidimus „mano – tavo“ ir pan.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba pirmuoju asmeniu, skiria mergaites nuo berniukų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokalbiuose vartoja savo vardą, atpažįsta savo atsineštus daiktus. 	

Santykiai su suaugusiais

Esminis gebėjimas: Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, siekia būti greta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudomintas žaislais nurimsta, čiaūska ir džiaugsmingai juda. • Šliaužioja, ropoja, eina prie juo besirūpinančio pedagogo, tiesia rankas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Palaiko akių kontaktą su vaikais, jiems nusišypso, parūpina vaikams įdomių žaislų. • Užtikrina vienodą dienos ritmą kaip ir namuose.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Akivaizdžiai rodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusio. Dažnai vykdo jam suprantamus prašymus. • Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi kitais vaikais ir žaidimais taip pamažu nusiramindamas. • Žaisdamas mėgsta, kad jį stebėtų, juo žavėtusi, patartų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo asmeninį dėmesį vaikams. • Padržasina ir paskatina vaikus, pozityviai reaguoja į vaikų pyktį, aiškinasi jo priežastį.

	aplinkos, neįprastų žaislų.	<ul style="list-style-type: none"> • Susipažįsta su nauja aplinka tik būdamas šalia pažįstamos suaugusiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pristato vaikams naujus žaislus, aplinkas, keletą kartų pakartoja veiksmus su naujais žaislais, tik po to skatina jais žaisti.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. • Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. • Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai pedagogas yra šalia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atidžiai stebi draugus, bando pakartoti jo veiksmus. • Nori dalintis žaislais su draugais, tačiau ne visada juos duoda. • Bando pasakyti, kad jam ar kitam skauda, graso piršteliu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikų savarankiškumą, įsitraukia į vaikų organizuojamus žaidimus: valgo blynus, geria kavą, perka produktus ir kt. • Parenka tinkamus bendravimo būdus kai vaikai užsispiria – pasiūlo jiems rinktis vieną iš dviejų.
<p>Rekomenduojamos ugdymo priemonės: Įvairios knygelės; enciklopedijos, informacinės rodyklės; kompiuteris, kompiuterinės programos, animaciniai ir vaidybiniai filmai, įrašytos istorijos; paveikslėliai, knygelės, nuotaikų kortelių rinkiniai, perkirpti paveikslėliai, paveikslėlių serijos, grupės apie įvairių profesijų žmones, jų darbus, bendruomenę, šeimą, žemę; situacijų, problemų kortelės, priemonės vaidmeniniams žaidimams: lėlės, virtuvės, daktaro, meistro reikmenys, darbo priemonės, baldeliai, papuošalai, veidrodis ir kt.; įvairi statybinė medžiaga, mašinėlės ir kt.</p>			

Smalsus

Vertybinės nuostatos:

Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Aplinkos pažinimas

Esminis gebėjimas: įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi aplinka, reaguoja į skirtingus vaizdus, kvapus, garsus. • Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja, apžiūrinėja savo rankas netoliese esančius daiktus. • Ragauja, liečia, uodžia, krato žaislus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda vaikams pamatyti daiktus iš skirtingų perspektyvų: arti, toli, iš priekio ir pan. • Rodo vaikams jų atvaizdą veidrodyje, parūpina, kad vaikų aplinkoje būtų kontrastingo dizaino daiktų. • Skatina vaikus veikti su daiktais, įvardija daiktus ir veiksmus.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. • Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja suaugusiųuosius bando pakartoti elementarius higienos veiksmus: šukuojasi, valo nosį, bando valgyti su įrankiais, palaistyti augalą ir pan 	

3	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria atskirus gamtos reiškinius, įvardija augalus, gyvūnus. • Orientuojasi savo grupės, darželio aplinkoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bendraudamas pavadina kai kuriuos dažnai sutinkamus augalus ar gyvūnus, savo kūno dalis. • Domisi ir klausinėja apie nematytus daiktus, klausia kas tai yra. • Pasako, kai šalta ar šilta. • Džiaugiasi pamatęs savo pažįstamą aplinką, įvardija šeimos narius, pasako savo vardą ir pavardę, parodo ir pasako kiek turi metų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus kalbėti apie tai, ką jie veikia. • Sudaro galimybes vaikams žaisti įvairius loginius žaidimus: dėlionės, konstruktoriai, kaladėlės ir pan. • Skatina vaikus stebėti ir įvardinti artimiausioje aplinkoje esančius daiktus ir reiškinius. • Inicijuoja ir skatina vaikų pokalbius apie gyvūnus, augalus, savo kūno dalis. • Kartu su vaikais stebi vaizdo įrašus, knygas apie gamtą ir socialinę aplinką.
---	--	---	---

Skaičiavimas ir matavimas

Esminis gebėjimas: geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne). • Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Noriai įsitraukia į žaidimą „Slėpynės“, aktyviai dalyvauja: stebi, ieško, džiaugiasi žaislu. • Nuolat siekia netoliese padėtų žaislų, jais manipuliuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžiant su vaikais vartoja žodžius yra, nėra, dar, taip, ne. • Žaidžia tuos pačius žaidimus su skirtingų spalvų, formų, dydžių žaislais. • Įvardija daikto spalvą, dydį, formą, siekia, kad vaikai jas įsimintų.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta ką reiškia vienas, dar vienas, su, daug. • Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbinamas pirštais parodo kiek turi metų. • Žaidžia su skirtingų formų ir dydžių kaladėlėmis, indeliais, formelėmis, bando jas pritaikyti, įdėti. • Rūšiuoja tokios pačios spalvos daiktus į atskiras dėžutes. • Paprašytas gali atnešti reikiamo dydžio kamuolį ar pan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir teatralizuoja eilėraštkus, daineles, pasakėles, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama, randama dar ir dar... • Kuria aplinką, kurioje vaikai galėtų vartyti knygeles, nevaržomai ardyti ir surinkti daiktus, tyrinėti jų dydžius ir formas,

3	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria žodžius: mažai ir daug. • Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. • Tapatina daiktus pagal formą ir dydį, spalvą. • Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis-mažas, ilgas-trumpas, sunkus-lengvas, storas-plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi-skirtingi ir pan 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas rūšiuoja daiktus pagal spalvą, formą, didį. • Tyrinėdamas paveikslėlių knygas geba pasakyti, kurie paveikslėliai yra vienodi, gali rasti 3-4 skirtumus. • Pamažu pratinasi žaisti loginius žaidimus dėlionės. • Žaisdamas su kaladėlėmis bando konstruoti erdvinus objektus, tyrinėja jų tvirtumo galimybes (kaip pastatyti bokštą, kad jis nenugriūtų ir pan.) 	<p>eksperimentuoti su spalvomis, dydžiais ir formomis, įvairiai judėti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leidžia eksperimentuoti su įvairių dydžių, formų daiktais. Stengiasi aplinką praturtinti tyrinėjimą, rūšiavimą skatinančiomis priemonėmis.
---	--	--	--

Rekomenduojamos ugdymo priemonės: Įvairios knygos apie augalus, gyvūnus, negyvąją gamtą, jos reiškinius; fotonuotraukos, paveikslėliai, atvirukai; gamtos kalendoriai; eksperimentavimui, tyrinėjimui, bandymams atlikti skirta įranga: piltuvėliai, vamzdeliai, pipetės, kempinės, indai birioms medžiagoms ir skysčiams matuoti; skęstantys ir plaukiantys daiktai; įvairios gamtos kolekcijos: kriauklių, akmenėlių ir kt.; įvairi gamtinė medžiaga: šiaudeliai, kaštonai, gilės, lapai ir kt.; šviesos stalas, interaktyvios grindys; daiktai uosti, skanauti, liesti, apžiūrėti; augaliniai dažai; arbatos, vaistažolės; rašomoji ir magnetinė lentos, popierius, pieštukai, dažai ir kt.; šešėlių tetaro figūrėlės, įvairios lemos, žvakės, prožektoriai ir kt.; loto: skirtumams ir panašumams atrasti ir kt.

Sėkmingai besiuogantis

Vertybinių nuostatų:

Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Esminis gebėjimas: savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Pats juda link jį sudominusių žaislų, trumpam sutelkia dėmesį į judantį daiktą. • Čiauška, žvelgia į akis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai veikia su mėgstamais žaislais, iki jų nuropoja, nueina įsikibęs sienelės. • Palaiko akių kontaktą ir teigiamas emocijas kuomet suaugęs jį žaidina. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir padrąsina vaikus kartoti veiksmus, jį padrąsina. • Žaidimus su vaikais žaidžia tol, kol jie nori.

2	<ul style="list-style-type: none"> • Daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartuoja tai kas pavyko. • Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūtis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atkakliai bando užsisiegti sągą, užsidėti kepurę ir pan. • Žaidimuose atkartoja matytus veiksmus: kirpėja, gydytoja, virėja ir kt. • Rodo nepasitenkinimą, rėkia reikalaujamas pagalbos: neatsidaro durys, nepasiekia žaislo ar pan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo vaikams smulkiajai motorikai skirtus žaislus ir žaidimus. • Neskuba padėti vaikams - pačių atliktas veiksmas turi didesnę poveikį jų raidai. • Kantriai padeda mokytis, kai vaikai rodo iniciatyvą, domisi naujais veiksmais.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. • Nuolat energingai žaidžia, ekspresyviai reiškia savo norus, sako – „ne“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilgam susitelkia bandydamas užsisiegti sągas, suvarstyti batų raištelius, dėlioja dėliones, konstruoja. • Keičia žaidimus, nuolat yra veikloje. • Atranda būdų kaip pasiekti norimą daiktą ir pan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda įveikti kliūtis, jeigu po daugelio bandymų vaikams nepavyksta atlikti norimo veiksmo. • Vaikų akivaizdoje žaidžia sensorinius žaidimus, kad vaikai galėtų stebėti ir mėgdžioti. • Kuria saugią ugdymo(si) aplinką.

Tyrinėjimas

Esminis gebėjimas: aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. • Reaguoja į tai kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais). 	<ul style="list-style-type: none"> • Siekia paimti žaislus ir daiktus, juos liečia, apžiūrinėja, kiša į burną. Tai pirmieji tyrinėjimo žingsniai. • Juda, kartuoja judesius, praktikuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro galimybės kūdikiams žaisti su žaislais arba tam tinkamais daiktais, judėti, siekti žaislo ir pan. • Duoda vaikams įvairių formų, dydžių, paviršių žaislų ir priemonių. • Sudaro sąlygas naudoti ir vystyti įvairius gebėjimus: klausyti, stebėti, prisiminti, kalbėti, aptarti, kas vyko, priimti sprendimus.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi kas vyksta, mėgsta žaisti slėpynių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja viską aplinkui: ima, judina, liečia, stebi, klauso, bando sudėti ar išardyti. • Kartuoja tą patį žaidimą, varto tą pačią knygutę, peržiūri tuos pačius filmukus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Moko atpažinti spalvas, simetriją ir formas, atkreipia dėmesį, kurios tinka viena prie kitos yra giminingos. • Skatina manipuliuoti kiekiais, sudaro galimybes surinkti, rūšiuoti ir sudėlioti daiktus kokia nors tvarka. Skiria laiko mokytis apsirengti ir valgyti, padėti vieni
3	<ul style="list-style-type: none"> • Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaičiuoja, dėlioja tam tikra tvarka daiktus, bando padėti į vietą, savaip tvarkyti žaislus, mielai padalija ką nors po lygiai, pasidalina per pusę. • Varto knygas, vaizduoja, kad skaito. • Bando išardyti žaislus ir pažiūrėti, kas yra jų viduje. 	

kitiems.

Problemy sprendimas

Esminis gebėjimas: atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Įtingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. • Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su vienas į kitą įdedamais indeliais. Stengiasi sudėti juos vienas į kitą. • Bando susidoroti su kilusiomis kliūtėmis. • Daug kartų kartoja veiksmus su daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drašina vaikus savarankiškai bandyti įveikti iššūkius ar problemas. • Aiškina vaikams jų veiksmų pasekmes. • Rodo vaikams būtinus veiksmų su daiktais būdus, pataria, kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. • Komentuoja veiksmų pasekmes.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Susidūręs su kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. • Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manipuliuoja su daiktais: deda, meta, suka, perima iš rankos į ranką ir pan. • Stebi suaugusio veiksmus su daiktais, bando juos atkartoti. • Dažniau žaidžia žaidimus kuriuose reikia dėti/ištraukti daiktus. Tokius žaidimus žaidžia susidomėjęs, tačiau nepavykstant nueina šalin laukia pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padedą vaikams įveikti kliūtis ar sunkumus, atlikti sudėtingą veiklą, kad stiprėtų jo pasitikėjimas savimi. • Skatina vaikus imtis sudėtingos veiklos jeigu vaikas sako „negaliu“, „nemoku“ ir pan.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Drašiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. • Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su kaladėlėmis, stambiais konstruktoriais, kitais vaiko amžių atitinkančiais loginiais žaislais. • Nepavykstant įveikti žaidimo užduočių bando rasti kitokius sprendimo būdus arba prašo pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikia vaikams kelis sprendimo būdus padedančius įveikti kliūtis, leidžia vaikui pasirinkti.

Kūrybiškumas

Esminis gebėjimas: savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

Įtingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi ir gyvai reaguoja į tą patį daiktą, žmones, veidus, garsus, vaizdus, skonius, lytėjimo potyrius, suklysdamas ar aktyviai, kartais triukšmingai, 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus patirti vis naujus potyrius, išpūdžius.

		reaguodamas kūno kalba. • Domisi savo kūnu.	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi, kad vaikai veikloje patirtu visus 5 pojūčius (uoslės, regėjimo, klausos, lytėjimo, skonio). • Duoda vaikams žaisti su skirtingų spalvų, tekstūrų, formų daiktais. • Nuolatos atnaušina žaislus ir priemones, kurios lavina pojūčius. • Siūlo vaikams žaislus kuriuos galima išardyti, išbandyti. • Pasiūlo vaikams žaisti dailės priemonėmis ir medžiagomis. • Kuria saugią, džiaugsmingą, laisvą aplinką, kurioje vaikas gali eksperimentuoti su įvairia saugia medžiaga. • Skatina vaikus savarankiškai piešti, tapyti, žaisti. • Skatina vaikus klausti, domėtis, į klausimus atsakyti trumpai, bet aiškiai.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. • Atranda naujus veiksmus ir taiko juos daiktams tyrinėti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai tyrinėja rankose turimus daiktus. • Domisi kas yra daiktų viduje. • Į naujus vaizdus, garsus, objektus reaguoja judesiais, veido ir kūno išraiškomis. • Tyrinėja naujų daiktų dydžius, formas, paviršius įvairiais pojūčiais. • Veiksmuose su daiktais atranda vis naujus veikimo būdus. 	
3	<ul style="list-style-type: none"> • Atranda vis naujus dalykus artimojoje aplinkoje. • Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuolat tyrinėja aplinką, domisi dar nematytais daiktais ir reiškiniais, aptikdamas naujas neįprastas daiktų savybes. • Dėlioja kaladėles, lego, kuria naujus objektus. • Aktyviai bando tai ko nepatyrė, nematė. • Įdėmiai klausosi pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, bando apie juos pasakoti. • Piešdamas įvardija ką nupiešė. • Vaidmeniniuose žaidimuose imituoja pažįstamus veiksmus. 	

Mokėjimas mokytis

Esminis gebėjimas: mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
1	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. • Pradeda tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sutelkia dėmesį į žaislus, daiktus, žmones savo reakciją parodo judesiais, mimika, garsais. • Stebi ir kartoja garsus, judesius. • Tyrinėja žaislus: ima, meta, perima iš rankos į ranką, deda į burną. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbina vaikus, rodo, jiems įdomius žaislus ar daiktus, giria jeigu vaikams pavyksta su jais veikti. • Parūpina žaislų, kurie skatina tyrinėti visais pojūčiais.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai domisi aplinkos daiktais, siekia juos išbandyti. • Patraukia, pastumia, įdeda ir kitaip manipuliuoja daiktais, kartoja pavykusį 	<ul style="list-style-type: none"> • Keletą kartų iš eilės klausosi sekamos pasakos, dainos, ir pan. • Spontaniškai judėdamas nori pasiekti tikslą, tai daro sutelkęs dėmesį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi vaikų ketinimus juos įvardija, esant reikalui padeda įgyvendinti. • Leidžia vaikams žaisti ir mokytis individualiu tempu, skatina, džiaugiasi tuo

	veiksma.	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja matomus vyresnių veiksmus. Klausia „Kas čia?“, „Kur? Ir pan. 	ko jie išmoko.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Klausia, kaip kas nors vyksta, veikia, atidžiai stebi, bando. • Veikia tikėdamasis tam tikro tikslo, džiaugiasi to ką išmoko. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su žaislais daug kartų kartoja veiksmus, tyrinėja juos jeigu nepavyksta pasiekti rezultato. • Daug klausinėja apie tai kaip veikia, kas nors vyksta, atidžiai stebi. • Žaidžia nesudėtingus siužetus su žaislais, kviečia aplinkinius žaisti kartu. • Noriai dalyvauja suaugusiųjų veikloje, padeda nesudėtinguose ruošos darbuose. • Pokalbiuose su vaikais ir suaugusiais pradeda girtis: nušokau nuo laiptelio, graži mano suknelė ir t.t. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parenka tinkamus žaislus ir žaidimus skatinančius vaikus žaisti, kurie keltų iššūkius ir galėtų būti įvairiai panaudojami. • Kuria sąlygas vaikams ką nors atrasti, pažinti, išmolti. • Skatina vaikus inicijuoti žaidimus. • Kuria prasmingas ir kur įmanoma tikroviškas žaidimo ir darbo situacijas. • Kartu su vaikais džiaugiasi tais dalykais, kurių jis jau išmoko.
Rekomenduojamos visos aukščiau minėtos ugdymo priemonės.			

Vaikų nuo trejų iki šešerių metų ugdymas(is)

Bendruojantis Vertybinės nuostatos: Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.			
Rašytinė kalba Esminis gebėjimas: atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.			
Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Vaizduoja kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. • Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. • Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje. • Kevertzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. • Raidėmis ir simboliais pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prašo pedagogo paskaityti mėgstamus kūrinus, kartoja posakius. • Bando parašyti raidžių elementus, jais išmargina visą lapą. • Žaisdamas atpažįsta raides pradeda jas sieti su garsais. • Atpažįsta keletą raidžių. • Vedžioja pirštu skaitomą knygą. • Žaisdamas vaidmeninius žaidimus imituoja rašymą: rašo receptą, baudos kvitą, ar kt. • Stebi, kaip rašo kiti, bando rašyti pats – kevertzoja. • Naudojasi iliustracijomis bandydamas nuspėti kas bus toliau. • Kartoja žodžius ir veiksmus pavaizduotus knygoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina domėtis parašytu žodžiu, pavaizduotu simboliu. • Užduoda klausimus apie išgirstą tekstą, skatina pasakoti pagal paveikslėlius. • Skatina kevertzonėmis užrašyti savo vardą. • Parengia raidžių kortelių žaidimus, trafaretus, karolius ir kt. • Skatina naudoti įvairias rašymo priemones: rašiklius, flomasterius, plunksnas, kreideles ir kt. • Skatina vaikus žaisti žodžiais dainuojant daineles, deklamuojant eilėraščius, kalbant greitakalbes ir kt. • Skaito vaikams knygas, kuriose žaidžiama žodžių garsais. • Nuolat atkreipia dėmesį į aplinkoje esančius užrašus. • Praturtina aplinką įvairaus turinio spaudiniais. • Skatina vaikus įvairioje veikloje kopijuoti. • Skatina vaikus pasirašyti savo vardu darbelius.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. • Supranta, kad raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. • Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. • Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus. • Domisi ir supranta skirtingų spaudinių 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi žodžius prasidedančius ta pačia raide. Pastebi ir įvardija artimiausioje aplinkoje esančius užrašus. • Naudoja magnetines, popierines, plastikines raides ir žino jų pavadinimus. • Stengiasi užrašyti, nukopijuoti savo vardą ant piešinių, darbelių. • Kuria iliustracijas, knygeles, planus, reklamas. • Bando atkartoti tautodailės elementus 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuolat atkreipia dėmesį į aplinkoje esančius užrašus. • Praturtina aplinką įvairaus turinio spaudiniais. • Skatina vaikus įvairioje veikloje kopijuoti. • Skatina vaikus pasirašyti savo vardu darbelius.

	<p>funkcijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopijuoja raides, iliustruoja pasakas, pasakojimus 	<p>kūrybiniuose darbuose.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paaškina spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama, lankstinukas ir kt. • Atsakinėja į klausimus prieš, per ir po skaitomo teksto. • Išklausęs kūrinį, palygina savo jausmus su veikėjo jausmais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus teisingai laikyti knygas ir jomis rūpintis. • Įvairiose veiklos erdvėse padeda knygų. • Kasdien skaito vaikams knygas. • Kalba apie žodžius ir garsus kasdienių užsiėmimų metu. • Kalba apie rašmenų išdėstymo tvarką. • Kalbant apie knygą pristato autorių ir iliustratorių.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, bando jį suprasti. Žino keliolika abėcėlės raidžių. • Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. • Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, geba užrašyti savo vardą. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, ieško ir susiranda reikiamos informacijos, kuria savas istorijas. • Bando įsiminti parašytus žodžius, pasakoja pagal paveikslėlius. • Perpasakoja grožinės literatūros kūrinius įtraukdamas daug naujų detalių, išlaiko ryšius tarp atskirų teksto dalių. • Stengiasi savo mintis, patirtį išreikšti ženklais, raidėmis, judesiu. • Žaisdamas kopijuoja užrašus iš žurnalų, knygų, reklaminių bukletų. • Kuria knygeles, leidžia sienlaikraščius, rengia kvietimus ir kt. • Eksperimentuoja su įvairiomis rašymo priemonėmis. • Žaidžia didaktinius žaidimus, stalo žaidimus. 	

Sakytinė kalba

Esminis gebėjimas: klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi kitų žmonių pasakojimo, skaitomų, deklamuojamų kūrinių. • Pradedama išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako suaugusieji ir vaikai. • Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi aplinkos garsus, kartoja daineles, lopšines. • Šneka paprastais 2-3 žodžių sakiniiais norams ir poreikiams išreikšti. • Dalyvauja pokalbiuose su bendraamžiais ir suaugusiais, juos inicijuoja. • Užduoda paprastus klausimus naudodamasis 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaito literatūrinius ir tarmiškus tekstus: pasakas, iliustruotas knygeles, dainuojamąją tautosaką ir kt. • Skatina dėlioti, apžiūrinėti įvairios tematikos paveikslėlius, iliustracijas, jas apibūdinti, aptarti.

	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba, pasakoja, žaidžia garsais, kuria naujus žodžius. • Kalba paprastos konstrukcijos sakiniams. • Atkartoja, deklamuoja, papasakoja nesudėtingus literatūrinius kūrinius. 	<p>mimika/gestais.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausia su intonacija, vartoja klausiamuosius žodžius. • Atsako į paprastus klausimus užduotus draugų ir suaugusiųjų. • Susieja žodžius su veiksmais, paklūsta žodiniams nurodymams (reaguoja į vieną nurodymą). • Žaidžia su garsais, kurdamas naujus žodžius. • Varto knygas, žiūrinėja paveikslėlius atpažįsta ir įvardija knygoje pavaizduotus objektus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro sąlygas vaikams nuolat girdėti taisyklingą, spalvingą, rišlią suaugusiųjų kalbą, skatina ją mėgdžioti. • Pratina išklausti, kai kalba pašnekovas - draugas, IU mokytoja, kitas suaugęs žmogus. • Taiko įvairius būdus – paaiškinimą, paveikslėlių rodymą, išraišką, kūno kalbą arba balso toną – atskleisdamas naujų žodžių prasmę.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, klausosi įrašų. • Laisvai kalba sudėtiniais sakiniams, laikosi kalbos taisyklių. • Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, eilėraščius, inscenizuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad skirtingo turinio tekstai suteikia specifinę informaciją. • Draugams ir suaugusiems pasakoja apie tai, kas buvo, ką matė vartodamas daugumą kalbos dalių. • Atpažįsta rimą ir pats rimuoja, pastebi žodžius, prasidedančia ta pačia raide. <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygas, žiūrinėja paveikslėlius, atpažįsta besikartojančius žodžius, ženklus. • Mėgdžioja išgirstus gamtos garsus, aplinkos garsus. • Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Užrašo vaikų kūrybos perliukus, juos kaupia pasiekimų aplankuose. • Parenka kalbines raiškos priemones, atitinkančias vaiko amžių, individualius poreikius ir gebėjimus: enciklopedijos, žinynai, laikraščiai, žurnalai, komiksai ir kt. • Skatina pasakoti draugams, IU mokytojoms, išsakyti savo džiaugsmą, liūdesį, gailestį, užuojautą. • Atsiradus poreikiui, įtraukia kitakalbius vaikus į įvairią kalbinę veiklą: klausymai-atsakymai, pabaik sakinių, pratėsk pasakojimą ir kt.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairių stilių tekstų, įrašų. • Supranta pasakojimo, pokalbio turinį, pajuokavimus, dviprasmybes, perkeltinę žodžių prasmę. • Išsako savo patirtį, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius. • Kalba taisyklingais, sudėtingais sakiniams, pasakoja, komentuoja, kalba apie aplinką, reiškinius, meno kūrinius, 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, žaidimų, garsažodžių, patarlių, priežodžių, pasakų be galo, poemėlių, greitakalbių, intuityviai perimdami lietuvių kalbos reikšmių ir prasmių paveldą. • Seka girdėtas pasakas, kuria savo, keičia pabaigą, įvykių seką, veikėjus. • Žaisdamas ir tyrinėdamas domisi žodžių reikšmėmis, išmoksta naujų žodžių darybos, plečia pasyvųjį ir aktyvųjį žodyną, lavina dialoginės kalbos gebėjimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Plečia žodyną, aiškina nežinomų žodžių reikšmę. • Kalbos ugdymą vykdo spontaniškai ir tikslingai, sudarydamas įvairias situacijas: žodiniai žaidimai, inscenizacijos, vaidinimai. • Inicijuoja individualius pokalbius su vaikais. • Sukuria vaikų kalbinį aktyvumą skatinančią aplinką: inicijuoja vaikų

	atpasakoja pasakas, padavimus. • Kuria įvairius tekstus.	• Reiškia savo mintis, skiria realybę nuo vaizduotės: kuria pasakas, istorijas, atpasakoja realius įvykius. • Pavadina, paaiškina, klausinėja apie nesuprantamus daiktus reiškinius, aplinkos daiktus užduodamas papildomus klausimus informacijai patikslinti. • Veikdamas geba įvardinti savo veiksmus žodžiais, sakiniiais.	pokalbius, diskusijas. • Skatina vaikus spontaniškai improvizuoti, fantazuoti. Padeda užrašyti jų mintis, pasakojimus. • Sistemingai ir kryptingai stebi ir vertina vaiko kalbos pokyčius ir pažangą. • Organizuoja parodas, išvykas, ekskursijas.
--	---	--	---

Rekomenduojamos ugdymo priemonės:

Knygelių rinkinys vaikams; enciklopedijos; paveikslėlių žodynai; laikraščiai, žurnalai, reklaminiai bukletai, receptų knygos; lenta skirta rašyti kreidelėmis; magnetinė, flanelinė lenta bei įvairių istorijų veikėjų ir objektų kontūrai; kompiuteris, tekstų įrašai; įvairios priemonės ir žaidimai raidėms pažinti ir mokytis skaityti: stambūs kubeliai su raidėmis, paveikslėliai su skiemenimis žodžiams sudėti, medinės, plastmasinės, kartoninės raidės ir kiti žaidimai; galvosūkių; priemonės knygelių gamybai: popierius, pieštukai, dažai, rašikliai, žirkutės, spausdintų raidžių rinkiniai; paveikslėlių rinkiniai: sakiniams sudaryti, skirtumams atrasti, klasifikavimui, pasakojimui; spalvinimo ir karpymo knygos; loto žaidimai; teatro lėlės; tikras ar žaislinis telefonas, veidrodis ir kt.

Kuriantis

Vertybinių nuostatų:

Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Meninė raiška

Esminis gebėjimas: spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje

Muzika

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> Klausydamas muzikos, gamtos garsų ir kt. emociškai atliepia jų nuotaiką, tempą, bei keliais žodžiais juos apibūdina. Kartu su kitais dainuoja, tyrinėja savo balso galimybes, ritmiškai juda. Tyrinėja garso išgavimo būdus įvairiais instrumentais, pritaria 	<ul style="list-style-type: none"> Dalyvauja muzikinėje veikloje, klausosi muzikos ir gamtos garsų. Dainuodamas lietuvių liaudies, ir autorines dainas, imituoja jas judesiais, geba dainuoti garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau. Grodamas muzikiniais instrumentais, ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Kuria ritminius pratimus savo vardui, žodžiams, 	<ul style="list-style-type: none"> Sudaro vaikams galimybę žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius, dainuoti dainas, klausytis muzikos įrašų. Parūpina vaikams kuo daugiau muzikinių instrumentų skatina, vaikus jais groti. Skatina vaikus improvizuoti, kurti balsu ir judesiu. Dainuoja su vaikais vienbalses ir

	suaugusio grojimui.	judesius muzikai ir kt.	dialogines dainas, skatina vaikus dainuoti individualiai.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai improvizuoja, savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių muzikos instrumentų tembrus. • Dainuodamas stengiasi intonuoti, taisyklingai artikuliuoti, taisyklingai stovėti, kvėpuoti. • Muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausydamas muzikos papasakoja kokius instrumentus girdėjo, kokia muzika buvo. • Dainuodamas stengiasi būti išraiškingas, kūno judesiais imituoja dainos tekstą. • Kuria ritmus ir melodijas eilėraščių, patarlėms, judesius, rateliui, žaidimui. • Muzikuoja instrumentais pritardamas dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. • Improvizuoja, kuria melodijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drauge su vaikais kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms ir pan. • Skatina vaikus dainuoti visur kur įmanoma: grupėje, lauke, dirbant ir kt. • Sudaro sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairaus stiliaus, žanro muzikos kūrinių. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. • Dainuoja kanonu, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. • Muzikos instrumentais groja melodijas. • Improvizuoja, žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja kuo skiriasi skirtingo stiliaus muzikiniai kūriniai: nuotaika, tempas, dinamika. • Kartu su draugais dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos dainas. • Melodiniais muzikos instrumentais groja 2-3 garsų melodijas, pritaria suaugusiojo grojimui. • Žaidžiamas, vietoj kalbos dainuoja, kuria muzikinius dialogus, improvizuoja savo ir kitų kurtas dainas, ritmus, šokio judesius. 	
Šokis			
Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, šoka trijų-keturių natūralių judesių šokius. • Šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veikdamas su suaugusiu ar grupės draugais sugalvoja, improvizuotai sujungia judesius perteikdamas trumpą istoriją. • Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus, pvz.: „Šiaudų batai“ ir kt. • Šokdamas perteikia istoriją, tyrinėja šokio elementus-erdvę, tempą, energiją. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su vaikais žaidžia vaizduojamuosius žaidimus ir nuolat siūlo naujus. • Skatina vaikus naudoti natūralius judesius. • Padeda vaikams sieti pamatytą personažą su atliekamais judesiais, vartoja frazes, pvz.: „šokinėja aukštai kaip varlė“ ir kt. • Siūlo vaikams stebėti gamtą, atkreipti dėmesį, kaip kokie gamtos reiškiniai ir
5	<ul style="list-style-type: none"> • Šoka sukamuosius ratelius, paprastų žingsnių autorinius ir penkių šešių natūralių judesių šokius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Šoka improvizuotai kurdamas penkių-šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus. 	

6	<ul style="list-style-type: none"> • Šoka sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Šokdamas sujungia judesius atliekamus įvairiame erdvės lygyje, įvairiu tempu, panaudojant įvairius judesius be konkrečios istorijos. • Šokyje perteikia trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės ir laiko elementus. 	aplinkos objektai juda ar nejuda, ir ieškoti idėjų kuriant savo judesių sekas.
---	--	---	--

Žaidimai ir vaidyba

Įtingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. • Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja, spontaniškai reiškia emocijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia vaidmeninius žaidimus, susirenka žaidimui reikalingas priemones. Tikroviškai pavaizduoja vaidinamą veikėją (kerpa plaukus kaip kirpėjas ar pan.) • Dažnai į žaidimus perkelia pasakų epizodus ar visas pasakas, kuria dialogus, savaip sugalvoja pasakos pabaigą. • Spontaniškai reiškia emocijas: susimąsto, stengdamasis prisiminti, kaip pavaizduoti, netrukus šypsosi, džiaugiasi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parūpina žaidimams tikrų daiktų. • Parodo, kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. • Skatina vaikus reikšti natūraliai kylančias emocijas, nelygina vaikų išraiškų su kitų vaikų. • Skatina vaikus vaidinti, parodo, kaip galima judėti ir kalbėti-intonuoti pagal tipiškus veikėjo bruožus, tempo ritmą.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidindamas stalo ir lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja veiksmą. • Susikuria žaidimo aplinką panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidindamas bando atkartoti veikėjo judesius, dažnai kuria savo vaidinimo pabaigą. • Ruošdamasis vaidinimui, su draugais renkasi dekoracijas, kostiumus. • Kartu su IU mokytoja gamina vaidinimui reikalingus atributus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Palankiai vertina stebimus vaikų vaidinimus, klausia jeigu kas neaišku ir kt. • Drauge žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, parodo ir skatina laisvai, savaip kartoti veiksmus. • Paaiškina vaikams siužetus, daro pauzes, kad vaikai galėtų sutelkti mintis, sumanymus ir pagal juos veikti.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocines būsenas. • Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką, perteikia veikėjo mintis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidindamas pagal girdėta pasaką ar pasiūlytą situaciją, pavaizduoja veikėjus, vaidindamas palaiko bendravimą su žiūrovais, nuolat į juos dirstelėdamas. • Žaisdamas ar vaidindamas laisvai reiškia veikėjo norus ir emocijas, nuosekliai atlieka veiksmus. • Tariausi su draugais kokius personažus vaidins, kaip juos parodys. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo vaikams naudoti įvairius butaforinius daiktus, parodo, kaip tie patys daiktai gali būti panaudoti įvairiose situacijose. • Sudaro sąlygas vaikams išgyventi pasitenkinimą, reikšti savo norus ir jausmus pagal skirtingus to paties siužeto

			situacijas.
Vizualinė raiška			
Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta. • Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacijomis, mimika. • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, kuria koliažus, spauduoja, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komentuoja kylančias asociacijas atradus apskritimo ir iš jo išeinančių linijų piešimo variantus. • Atranda, kad štrichuojant galima ką nors pavaizduoti. • Piešdamas įvairiomis priemonėmis ir naudodamasis įvairia medžiaga piešia ant smėlio, kuria koliažus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro vaikams galimybę kuriant veikti taip, kaip jis to nori. • Turtina vaikų patirtį, gausina įspūdžių ir emocijų patirtį, stebi vaikų kūrybą, padeda realizuoti idėjas ir sumanymus. • Skatina žaismingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis. Padeda vaikams suprasti, kad iš įvairių medžiagų, buities atliekų galima sukurti originalių, gražių darbų.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Savo emocijas, patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. • Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. • Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. • Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis. • Kuria sudėtingesnius kūrybinius darbus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešdamas išryškina reikšmingas detales, jas komentuoja. • Piešia „permatomus“ piešinius (nupiešto lėktuvo salone sėdi žmonės su ausinėmis, jie klausosi muzikos), juos komentuoja. • Pradeda vaizduoti žmogaus judesį. • Išbando įvairias kūrybos technikas: monotipiją, grotąžą, koliažus. • Karpo, lanksto, pina, riša iš popieriaus juostelių, šiaudų ir kt., kuria erdvines figūras iš popieriaus, gamtinių medžiagų, antrinių žaliavų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su vaikais tyrinėja žmogaus judesius, kūno galimybes norėdamas paaiškinti vaikams kaip galima pavaizduoti žmogaus judesius. • Drąsina kurti darbelius iš smulkių detalių. • Inicijuoja vaikų kūrybinius projektus skatinančius vaikų kūrybiškumą. • Skiria pakankamai laiko, kad vaikai galėtų pasinerti į sumanymų realizavimo procesą, veikti kūrybinėje aplinkoje.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Detalesniais ir įtaigesniais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais. • Pats renkasi dailės priemones ir technikas. • Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešdamas kuria fantastines istorijas, apie jas pasakoja, kuria, improvizuoja. • Kuria vaizdus naudodamasis šviesos stalu. • Stebėdamas tautodailės elementus bando juos atvaizduoti savo kūrybiniuose darbuose. • Esant galimybei, žaidžia kompiuterinės grafikos programa: piešia įvairiomis linijomis, liečia dėmes, keičia spalvas. • Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai 	<ul style="list-style-type: none"> • Turtina vaikų vaizdinius, patirtį. • Ugdo vaikų vaizduotę, skatina įsižiūrėti bei apibūdinti, kokia gali būti ir ką gali „kalbėti“ linija. • Suteikia vaikams galimybę kurti ornamentus, dekoruoti audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais. • Organizuoja eksperimentus, kuriuose vaikams sudaromos sąlygos netikėčiausiai

	technologijomis.	stengiasi jį įgyvendinti.	būdais pažinti dailės medžiagų galimybes.
Estetinis suvokimas			
Esminis gebėjimas: pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.			
Įtingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Skirtingai reaguoja klausydamas, žiūrėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo įspūdžius. Reaguoja į kitų nuomonę. 	<ul style="list-style-type: none"> Dalyvauja salėje vykstančiuose muzikiniuose užsiėmimuose, dainuoja, šoka, žaidžia. Pasakoja apie tai, ką pats šoka. Daug klausinėja, norėdamas suprasti vaidinimą, pats bando paaiškinti. Emocingai komentuoja savo piešinį ir procesą. Vartydamas knygeles pasakoja apie jose vaizduojamų personažų emocines būsenas, pastebi formas. Komentuoja savo ir draugų, meistrų kūrybos darbus, įvardija, kodėl vienas ar kitas darbas patiko. Pokalbiuose su draugais ir suaugusiais pasako savo nuomonę apie savo ir kitų išorės grožį, gražius ar negražius savo ir kitų poelgius. Jautriai reaguoja, kai kiti vertina jį. 	<ul style="list-style-type: none"> Sudaro galimybes vaikams dalyvauti muzikinėje veikloje ir darželyje vykstančiuose renginiuose. Skatina vaikus estetinį jautrumą, suvokimą ir vertinimą plėtoti per pojūčius. Kuria harmoningą, turtingą estetinių vaizdų aplinką. Skatina vaikus saugoti ir gerbti visa, kas gražu, puoselėti grožį kasdieniniame gyvenime. Sudaro galimybes pažinti tautos tradicijas, meną, gimtojo krašto grožį, kalbą. Kalbasi su vaikais apie spalvas, ugdo pasitikėjimą savimi.
5	<ul style="list-style-type: none"> Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus. Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę. 	<ul style="list-style-type: none"> Daug kartų kartoja patikusias daineles, šokius, ratelius. Žaisdamas imituoja pasakų, vaidinimų veikėjų intonacijas. Noriai dalyvauja kūrybiniame procese, kalbėdamas apie draugo kūrybos rezultatą pagiria. Dalyvauja diskusijose apie tai ką yra matęs, tyrinėja kuo skiriasi dailės kūrinys, fotografija, kinas ir t.t. Bendraudamas papasakoja vaidinimo, šokio muzikos kūrinėlio elementus, siužetą. Išsako savo nuomonę apie tai, kas patinka, o kas ne ir kodėl. 	<ul style="list-style-type: none"> Skatina vaikus savo žaidimuose vaidinti muzikantus, šokėjus, dailininkus. Kartu su vaikais žiūri įvairių žanrų teatro vaidinimus, įrašus, žiūri animacinius filmus. Sudomina vaikus patrauklia ir malonia veikla paties pedagogo ir kitų kūrybos pavyzdžiais. Išklauso vaikus apie jų kūrybinius sumanymus, sugalvoja įvairių būdų, kaip padėti vaikui suvokti ir papasakoti kūrinių siužetus. Sudaro vaikams galimybę dalyvauti,

6	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti ir pan. • Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą. • Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo ar kitų matytų kūrinių įvykius, veikėjus, nuotaiką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilgai sutelkia dėmesį ir seka jį sudominusį vaidinimą ar filmuką, aiškina, parodo veikėjų veiksmus, emocijas būsenas, apibūdinimus. • Dalyvaudamas vaikų vaidinimuose emociškai, išraiškingai pakartoja frazes ir intonacijas. • Aktyviai dalyvauja meninės kūrybos procese, stengiasi viską atlikti kuo gražiau, geriau. • Bendraudamas su draugais reiškia savo nuomonę apie grupės aplinką, gamtos grožį. • Vaidindamas imituoja veikėją, bando išžvelgti kai kuriuos raiškos priemonių ryšius su vaizduojamu objektu. 	<p>stebėti lankytis koncertuose, šventėse, renginiuose ir pan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus aptarti stebėtus šokius, vaidinimus, koncertus. • Skatina vaikus reikšti įvairią nuomonę, aiškina, kad visokia nuomonė yra priimtina. • Skatina vaikus realizuoti kiliusius sumanymus. • Sudaro sąlygas vaikams klausytis muzikos kūrinių, skatina susikaupti, išklaudyti, savo mintimis pasidalinti su draugais.
---	---	---	--

Rekomenduojamos ugdymo priemonės:

Knygos, skaidrės apie meną, menininkus, dailės kūrinius, dailės kūriniai; žurnalai, katalogai, reklaminiai bukletai, laikraščiai, atvirukai; įvairus popierius: baltas, spalvotas, piešimo, laikraštinis, sviestinis, įpakavimo, paprastas ar gofruotas kartonas, tapetai; pieštukai, vaškinės kreidelės, flomasteriai, akvarelė, guašas, pirštų dažai, augaliniai, maistiniai dažai, tušas; teptukai, indeliai vandeniui; molis, miltų druskos tešla, krakmolos, plastilinas, lentelės darbui; audinys, siūlai, virvelės, kaspinėliai, žirklutės, juostelės, klijai; šampiniai, medžiagos šampiniams pasigaminti; gamtinė medžiaga: šakelės, samanės, riešutų kevalai ir t.t.; buities smulkmenos: sąvaržėlės, karoliukai, dėžutės, angliukai, folija ir t.t.; gamybos atliekos: pieno pakeliai, įpakavimo dėžutės ir kt.; molbertai; kempinės, plaušinės, skudurėliai, voleliai ir t.t.; kompiuteris, vaikiški ir kiti muzikos instrumentai; vaikų pagaminti muzikos instrumentai (molinukai, lazdelės, barškučiai, trikampiai, varpeliai, tambūrinai, žvangučiai, skudučiai, būgneliai, marakasai, metalofonai, ritminiai mušamieji instrumentai ir kt.); gamtos daiktai kuriais galima groti: akmenėliai, lazdelės ir t.t.; šalikėliai, skarelės, juostelės, sijonėliai šokiui, tautiniai kostiumai ir t.t.; knygos apie muziką, lėlės, lėlės marionetės, teatro lėlės, popierinės lėlės; įvairi medžiaga lėlių gamybai: popierius, audinys, siūlai žirklys ir kt.; įvairios kaukės, kostiumai vaidinimui, inscenizavimui, garso ir vaizdo įrašai.

Sveikas

Vertybinių nuostatų:

Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Esminis gebėjimas: tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Įtingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai. Priminus, po valgio skalauja burną. • Pasako kodėl reikia plauti vaisius, uogas. • Dažnai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. • Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. • Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valgydamas gerai sukramto maistą, nekalba, neužsiima pašaliniais darbais. • Taisyklingai naudojami stalo įrankiais, pavalgęs nusivalo servetėle. • Žino, kad galima apsinuodyti valgant nepažįstamas uogas, vaisius. • Savarankiškai rengiasi. • Pastebi, kad yra nešvarus ir savarankiškai prausiasi, šukuojasi plaukus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rekomenduoja tėvams (globėjams) vaikus apmokyti patogiais ir lengvai apmokyjamais drabužėliais. • Skatina vaikus savarankiškai apmokyti. • Moko vaikus taisyklingai plautis rankas, veidą. • Primenama vaikams, kad čiaudint ir kosint reikia prisidengti burną ir nosį. • Skatina susitvarkyti žaislus. • Skaito, kuria kūrinėlius apie saugų elgesį.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi koks maistas sveikas ir naudingas. Serviuoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia. • Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto į savo rankšluostį. • Žaisdamas stengiasi saugoti save ir kitus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardija kelis sveikus maisto produktus, bei kelis nenaudingus sveikatai. • Pasiteirauja suaugusiųjų apie neįprato skonio ar nemalonaus kvapo maistą. • Pasako, kaip reikia apsirengti šiltu ir šaltu oru. • Priminus pasikeičia sušlapusius rūbus, avalynę. • Suaugusiojo padedamas kloja lovą. • Sudeda žaislus, šluosto dulkes, valo stalą, surenka šiukšles aikštelėje. • Saugiai elgiasi grupėje, lauko aikštelėje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Savo pavyzdžiu rodo, kaip taisyklingai naudotis stalo įrankiais. • Kviečia vaikus į talką dengiant stalą. • Skatina vaiko savarankiškumą. • Organizuoja viktorinas, projektus apie saugų elgesį. • Diskutuoja su vaikais kaip konfliktus spręsti taikiai. • Kartus su vaikais kuria saugaus elgesio taisykles.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai. Įvardija sveiko ir nesveiko maisto privalumus ir trūkumus. • Savarankiškai apsirengia. Padedamas pasirenka drabužius. • Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. • Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Naudojasi peiliu. Taisyklingai laiko stalo įrankius. • Jaučia, kada sušilo/sušalo ir savarankiškai apsirengia. • Pjausto daržoves, vaisius, kala vinis į lentą ir pan. • Savarankiškai plaunasi rankas, naudojami muilu, šukomis ir kt. asmeninės higienos priemonėmis. • Žino pagrindines saugos taisykles, gali paaiškinti jas draugams, suaugusiems. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutuoja su vaikais sveikos gyvensenos klausimais. • Organizuoja kūrybines veiklas skatinančias vaikus tyrinėti, atrasti, išmokyti sveikos gyvensenos įgūdžių. • Skaito, aiškina, nagrinėja grožinės literatūros kūrinius. • Organizuoja edukacines išvykas į gaisrinę, ligoninę, policiją.

	<ul style="list-style-type: none"> • Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. 		
Fizinis aktyvumas Esminis gebėjimas: Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.			
Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Pasistiebia, gali atsistoti ant kulnų, eiti pasistiebus. • Laiptais lipa nesilaikydamas už turėklų, nušoka nuo paaukštino. • Mina ir vairuoja triratuką. • Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. • Tiksliai atlieka judesius rankomis arba kojomis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas judriuosius žaidimus juda įvairiais būdais. • Atsigulęs ant nugaros mina dviratį, suglaustomis kojomis, šoka į apskritimo vidų, paskui į išorę, šokinėja viena koja. • Pieštuku, teptuku piešia, braižo nesudėtingas geometrines figūras, lipdo įvairius daiktus, kerpa tiesiai, taisyklingai laikydamas žirkles ir klijuoja paveikslėlius. • Išvarsto batų raištelius ir juos vėl suvarsto, atsisega ir užsisega sagas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo vaikams įvairias žaidybines situacijas, kuriose vaikai galėtų vaikščioti ant pirštų galų, kulnų. • Sudaro vaikams sąlygas važinėti dviratuku ir paspirtuku. • Organizuoja žaidimus, kuriuose vaikai skatinami sudėti, kišti įvairius daiktus į dėžutes, minkyti tešlą, kirpti įvairias formas, vėliau jas klijuoti. • Žaidžia su vaikais pirštų žaidimus. • Parūpina įvairios gamtinės medžiagos (gilių, kaštonų, pupų, žirnių ir kt.), kurias vaikai galėtų rūšiuoti, dėlioti iš vieno indo į kitą. • Siūlo vaikams veiklas, kuriose jie galėtų atlikti ritminius judesius pečiais, galva, muštų kamuolį, mestų į viršų, ėjimą keistų bėgimu. • Organizuoja estafetes, ir kitus judriuosius žaidimus lavinančius vaikų judėjimo gebėjimus. • Parūpina įvairiu sportiniu inventoriumi. • Skatina vaikus pieštuku apibrėžti įvairius daiktus, trafaretus. • Sudaro sąlygas vaikams veikti su pipete, verti ant siūlo, segti skalbinių segtukus. • Organizuoja vaikams įvairias judrias veiklas, sudaro galimybę vaikams žaisti
5	<ul style="list-style-type: none"> • Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu kartu atlikdamas judesius rankomis. • Šokinėja abiem kojom vietoje ir judėdamas pirmyn, peršoka žemas kliūtis. • Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių. Tiksliai gauda, mušinėja. • Įsisupa ir supasi sūpynėmis. • Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bando eiti „tip-top“ žingsneliu. • Salėje ar grupėje, vaikas bando užlipti ant bet kokio paaukštino, vėliau nušoka, laipioja kopėtėlėmis. • Manipuliuoja su kamuoliu: meta į taikinį, vienas kitam, meta į žemę viena ranka, o kita pagauna. • Piešdamas bando pavaizduoti statinius, gyvūnėlius, pieštuką laiko teisingai. • Veria ant virvelių sagas, ruošdamasis į lauką riša kilpas, apsirengia ir nusirengia. • Sprigtu svaido rutuliukus, iš storų siūlų pina kasas, veja virveles. 	
6	<ul style="list-style-type: none"> • Ištvėringas bėga ilgesnius atstumus, suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. • Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli ir aukštį. • Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas sportinius žaidimus juda greta kito vaiko poroje, ratu, rikiuotėje, sutartinai su kitais vaikais. • Važinėjasi dviračiu plačiu ir siauru takeliu. • Žaidžia komandinius žaidimus. 	

elementus, derina su draugais savo veiksmus.	<ul style="list-style-type: none"> Savarankiškai įveria siūlą, kerpa įvairias formas taisyklingai naudodamasis žirkliėmis. 	žaidimą „Klasės“, šokinėti per kliūtis.
--	---	---

Rekomenduojamos ugdymo priemonės:

Gimnastikos kopėtelės; virvė, sūpuoklės, čiuziniai, kelmeliai, įvairūs treniruokliai, mankštos kilimėliai, kojų vonelės, paspirtukai, dviratukai, triratukai, interaktyvios grindys, grindų pagalvėlės; kamuoliai, smėlio maišeliai, šokinėjimo maišai, lazdos, teniso raketės, tinklas, įvairi gamtinė medžiaga; priemonės žaidimui su vandeniu: baseinas, šiaudeliai, laukiantys ir skęstantys daiktai, įvairios talpos, smėlis ir kt.; kambariniai augalai; knygos, enciklopedijos, paveikslėliai, kompiuteris, kompiuterinė įranga, garso įrašai; stalo žaidimai – loto; įvairios meninės raiškos priemonės: popierius, pieštukai, flomasteriai, vaškinės kreidelės; įvairių paveikslėlių serijos: sveika – nesveika, galima – negalima, kam kas priklauso ir pan.; kompiuteris, vaizdinė medžiaga: plakatai, kelio ženklai; mašinėlės, lėlės ir kitos priemonės reikalingos įvairioms situacijoms suvaidinti.

Orus

Vertybinių nuostatų:

Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Save vertina teigiamai. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais

Emocijų suvokimas ir raiška

Esminės gebėjimas: atpažįsta ir įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda)

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučiame skirtingas emocijas. Pavadina pagrindines emocijas. 	<ul style="list-style-type: none"> Bendraudamas, žaisdamas pasakoja apie situacijas kuriose jaučia skirtingus jausmus (linksma, pikta). Stebėdamas save veidrodyje gali nutaisyti įvairias veido išraiškas. 	<ul style="list-style-type: none"> Kalbasi su vaikais apie tai, ką jie jaučia, parodo, kad supranta jų jausmus, padeda įvardinti emociines būsenas. Sudaro galimybę vaikams žymėti savo nuotaiką.
5	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. 	<ul style="list-style-type: none"> Pedagogo padedamas sprendžia žaidimo metu kilusias problemas. Žaisdamas pastebi kitų vaikų emocijas, bando išsiaiškinti, kodėl jos tokios yra. 	<ul style="list-style-type: none"> Siūlo vaikams žaidimų skatinančių tyrinėti ir imituoti kitų žmonių nuotaiką, padeda išmokti tokių emocijų raiškos būdų, kurie leistų jam pasijusti geriau, tačiau neskaudintų kitų.
6	<ul style="list-style-type: none"> Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. Pradeda kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas. 	<ul style="list-style-type: none"> Pasakoja apie savo emocijas, jų kaitą dienos metu. Žino, ką reikia daryti, kai kas nors erzina, atima žaislus ir kt. nesivelia į konfliktines situacijas. 	<ul style="list-style-type: none"> Skaitydamas kūrinius atkreipia dėmesį į intonaciją, veikėjų veiksmus, poelgius, nuotaikas. Skatina vaikus laikytis sutartų bendravimo ir bendradarbiavimo taisyklių.

Savireguliacija ir savikontrolė

Esminis gebėjimas: laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito) įsijaudrinęs geba nusiraminti.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. Priminus, laikosi nustatytos tvarkos, žaidimo taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> Pasako suaugusiam apie tai kaip jaučiasi, bando apibūdinti kodėl. Laukia pedagogo komentaro. Bando tartis dėl norimo žaislo. Audringas emocijas gali reikšti santūriau. Žaisdamas su draugais, stengiasi laikytis žaidimo taisyklių, susitvarko žaislus. 	<ul style="list-style-type: none"> Skatina vaikus laikytis susitarimų, taisyklių, tam tikros tvarkos. Nustato ribas, kurias peržengus žaidimai gali tapti pavojingi. Motyvuoja vaikus pabaigti tai, ką jis pradėjo, padeda jam. Skatina vaikus tartis, ateiti pasidalinti mintimis apie jausmus, konfliktines situacijas.
5	<ul style="list-style-type: none"> Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamas su kitais. Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. Pats primena tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiojo priežiūros. 	<ul style="list-style-type: none"> Nerimaudamas kalbasi su IU mokytoja, nusiminęs ar pavargęs randa „ramybės“ zoną poilsiui. Kalba, bendrauja su grupės draugais, siekia susitarimo žaidžiant žaidimus: dalinasi žaislais, drausmina išdykaunančius. Savarankiškai pasirenka veiklą ir draugus, ją susitvarko. Kuria taisykles, jas išbando ir stengiasi laikytis. 	<ul style="list-style-type: none"> Siūlo žaidimus, padedančius spręsti konfliktines situacijas ir rasti tinkamą išeitį. Kalbasi apie tinkamus emocijų raiškos būdus. Sukuria erdves, kuriose vaikai galėtų pabūti „vieni“, klausytis muzikos, atsigulti, pavartyti knygą ir pan. Pasakoja istorijas, nutikimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus. Skatina vaikų pastangas patiems spręsti konfliktus. Išklauso vaikus, padeda jiems išreikšti savo jausmus ir nusiraminti.
6	<ul style="list-style-type: none"> Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus (atsisėda į nusiramavimo kėdutę ir pan.) Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, ieško taikių išeičių. 	<ul style="list-style-type: none"> Žaisdamas be agresijos išreiškia savo poreikius ir norus. Supykęs eina nusiraminti. Tarpusavyje diskutuoja, keičiasi savo svarstymais, pamąstymais, aiškinasi, kalbasi apie bendravimo, elgesio taisykles. Tariasi, bando rasti sprendimą be IU mokytojos pagalbos. 	

Savivoka ir savigarba

Esminis gebėjimas: supranta savo asmens tapatumą, priskiria save šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
------------------	-------------------------	------------------------	------------------------

4	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad turi savo jausmų pasaulį. • Save vertina teigiamai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bendraudamas pasako kaip jaučiasi, ko nori. • Pokalbių metu gali paaiškinti ką jaučia nuskriaustas vaikas. • Draugams grupės pedagogui pasakoja ką veikė namuose, o šeimos nariams – ką veikė darželyje. • Žaidžia, draugauja su grupės vaikais, gali pasakyti kas yra jo draugas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuoja veiklas skatinančias vaikus tyrinėti save, savo kūną, žmonių panašumus ir skirtumus, pomėgius, jausmus ir kt. • Skatina vaikus kalbėti, pasakoti apie naujus išpūdžius, veiklas su draugais, šeimos nariais.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta save nuotraukose, apibūdina išvaizdą. Jaučiasi šeimos, grupės narys. • Dažniausiai save vertina priklausomai nuo suaugusiojo vertinimo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vartydamas nuotraukų albumą atpažįsta save, papasakoja apie save. • Pokalbiuose dažnai mini apie tai, ką veikė manuose su tėvais (globėjais). • Su suaugusiu ir draugais kalbasi apie tai, kas blogai ir kas gerai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ar neatsiranda nepakankamo savęs vertinimo ženklų. • Inicijuoja žaidimus, skatinančius vaikus kalbėti apie savo šeimą, jausmus, ateitį, dabartį. • Inicijuoja pokalbius su vaikais apie jų šeimas, tėvų (globėjų) darbus, šventes.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Geriau suvokia savo norus ir jausmus, gebėjimus. • Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai. • Save vertina teigiamai, atpažįsta kitų palankumo/nepalankumo ženklus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešiniuose pavaizdavęs save, pakomentuoja: kaip atrodo, ką veikia ir kt. • Žaidimuose su draugais ieško taikių problemų sprendimo būdų, supranta, kad muštis yra negerai. • Geba pasijuokti iš savęs: supainiojus batus, neteisingai pasakius žodį ar pan.. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuolat skatina vaikus, esant poreikiui, teikia pastabas konkrečiam jo poelgiui. • Skatina vaikus keisti žaidimo partnerius, sakyti komplimentus. • Skatina vaikus rinktis veiklas pačiam, nepažeidžiant savo ir kitų saugumo bei nustatytų elgesio taisyklių.

Santykiai su suaugusiais

Esminis gebėjimas: pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

Įtingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Grupėje jaučiasi saugus, pasitiki pedagogais. • Stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą. • Kalbasi, veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai IU mokytoja yra šalia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas, veikdamas vienas su kitu, bendraudamas su įvairiais žmonėmis, mokosi padėti vienas kitam. • Kartu su grupės draugais ir suaugusiais kuria grupės aplinką. • Tyrinėja savo šeimos ir grupės draugų šeimos medį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inicijuoja pokalbius apie šeimą. • Skatina vaikus pasakyti savo norus, sumanymus, idėjas, drąsiai išsakyti savo nuomonę, mintis, teikti pasiūlymus, diskutuoti. • Skatina vaikus kalbėtis apie savo jausmus.

5	<ul style="list-style-type: none"> • Įtraukia suaugusius į žaidimus, pokalbius, įvairias veiklas. • Drašiai bendrauja su mažiau pažįstamais suaugusiais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi suaugusiųjų veiksmus, išbando naujus veikimo bei elgesio būdus. • Vaidindamas, laisvai žaisdamas kūrybinius žaidimus, spontaniškai išreiškia savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį. • Sužino, kad veikia įvairių paslaugų tarnybos, įvairiausių profesijų žmonės. • Tarpusavyje diskutuoja, keičiasi savo svarstymais, pamąstymais, aiškinasi, kalbasi apie bendravimo, elgesio taisykles. 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuoja dvišalius pokalbius, šventes, susitikimus su įdomiais žmonėmis. • Padeda vaikams laikytis tvarkos, kontroliuoti savo elgesį. • Įsitraukia į vaikų organizuojamus žaidimus. • Kalbasi su vaikais apie tai kam naudingos elgesio taisyklės, kodėl reikia jų laikytis. • Dalyvauja kuriant grupės taisykles. • Suteikia informaciją apie nesaugų elgesį, pavojingas vietas, netinkamo elgesio pasekmes.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiteikęs geranoriškai bendrauti su suaugusiu. Tinkamu būdu išsako priešingą nei suaugusiojo nuomonę. • Žino į ką reikia kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimėi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria savo dienotvarkę, aiškiai išsakydamas savo norus. • Aiškinasi skirtumą tarp suaugusiųjų, kurie yra artimi ir gali padėti, ir svetimų žmonių. <ul style="list-style-type: none"> • „Minčių lietaus“ pagalba aiškinasi: kas yra kaimynas, kaimynystė, kas yra artimieji, tolimieji kaimynai ir kt. • Žaisdamas derina savo veiksmus su kitais, kuria bendrus projektus, darbus, stengiasi rasti bendrą susitarimą, išklaudyti kito nuomonę. 	

Santykiai su bendraamžiais

Esminis gebėjimas: supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksena	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus, tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. • Turi vieną ar kelis nenuolatinius žaidimo partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vienas ir su draugais, žaidžia vaidmeninius, stalo, didaktinius žaidimus. Stengiasi laikytis susitarimų. • Žaisdamas ar bendraudamas stengiasi dalintis žaislais, palaukti savo eilės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria žaidimams palankias sąlygas: parūpina žaislų, skiria pakankamai laiko, vietos. • Skatina vaikus taikiai spręsti nesutarimus.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Geranoriškai veikia su kitais vaikais. • Gali padėti kitam vaikui. • Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančiu žaidimų partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inicijuoja žaidimus ir pakviečia kitus žaisti. • Bendraudami tarpusavyje palaiko vienas kito fantazavimą. • Bendraudami stengiasi užjausti, suprasti vienas 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda į žaidimą įsitraukti kitų atstumtiems vaikams. • Komentuoja priimtinius ir nepriimtinius vaikų veiksmus, primena elgesio taisykles.

		kitą. • Bando suprasti ką sako ir ko nori kitas vaikas, norėdamas su juo pažaisti.	• Siūlo įvairios veiklos, turtinančios vaikų patirtį apie bendruomenę, žmones, jų veiklą, panašumus ir skirtumus.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Palaiko gerus santykius su vaikais, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. • Supranta koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. • Turi draugą arba kelis nuolatinis žaidimų partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalinasi su vaikais atsineštu žaislu ar žaidimu. • Žaidimuose atkartoja matytus veiksmus, su draugais tariasi dėl vaidmenų ir žaidimo veiksmų. • Pokalbių metu pasako, koks elgesys yra tinkamas, o koks – ne. • Įvardija, apibūdina savo draugus, su jais nuolatos bendrauja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpininkauja vaikams ieškant išeičių konfliktinėje situacijoje. • Skatina vaikų bendradarbiavimą. Siūlo veiklas kurios skatina vaikus veikti drauge. • Inicijuoja pokalbius apie draugus ir draugystę. • Atkreipia vaikų dėmesį į tinkamus jų poelgius bei santykius su kitais.
<p>Rekomenduojamos ugdymo priemonės: Žemėlapiai, gaublys; žurnalai, laikraščiai, katalogai, reklaminiai bukletai, įvairios knygelės; enciklopedijos, informacinės rodyklės; animaciniai ir vaidybiniai filmai, įrašytos istorijos; vėliava, herbas, himnas, tautinis kostiumas, pinigai; paveikslėliai, knygelės, perkirpti paveikslėliai, paveikslėlių serijos, grupės apie įvairių profesijų žmones, jų darbus, bendruomenę, šeimą, žemę; situacijų, problemų kortelės, priemonės vaidmeniniams žaidimams: lėlės, virtuvės, daktaro, meistro reikmenys, darbo priemonės, baldeliai, papuošalai, veidrodis ir kt.; įvairi statybinė medžiaga, mašinėlės ir kt</p>			

Smalsus			
Vertybinės nuostatos: Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.			
Aplinkos pažinimas			
Esminis gebėjimas: Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.			
Įtingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta gyvenamosios vietos objektus. • Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena pavadinimą, vardą ir pavardę. • Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. • Paveiksluose atpažįsta dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas kortelių žaidimus pastebi gyvūnų išskirtinius bruožus, klausia vardo, ką valgo ir pan. • Tyrinėja augalus: liečia lapus, žievę, uosto žiedus. • Tyrinėja medžiagų savybes: šlapina, plėšia, minko ir pan. • Žiūri filmus apie gamtą, gyvūnus, paveikslėlius knygoje, nuotraukas, patys aiškina ką mato, klausia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro galimybę stebėti augalus ir gyvūnus gamtoje ir namų aplinkoje. • Skatina vaikus kalbėti apie stebimų gyvūnų ir augalų kūno dalis, išvaizdą, apie tai, ko jiems reikia, kad augtų, kaip juos saugoti, prižiūrėti. • Skatina vaikus stebėti orus, metų laikus ir gamtos pokyčius, kurie tuo metu vyksta. • Sudaro galimybę tyrinėti, kaip daiktai

	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako metų laikų pavadinimus ir jiems būdingus požymius. 		<p>juda ir kaip juos pajudinti: pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizuoja išvyką į gamtą, Miško muziejų, biblioteką, kultūros centrą tėvų (globėjų) darbovietes ir pan. • Kuria vaikams situacijas, kuriose jie galėtų ragauti daržoves, vaisius, uogas, aiškina kaip jos vartojamos maistui. • Suteikia progą vaikams tyrinėti judėjimą: skridiniai, magnetai, supynės. • Skatina vaikus domėtis šeimos tradicijomis apie jas kalbėti. • Įtraukia tėvus (globėjus) į ugdomojo proceso organizavimą.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius bet ir laukinius gyvūnus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako kaip naudoti maistui. • Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį ir tradicijas, savo gimtąjį miestą. • Gali savarankiškai nueiti į salę, ar pan. • Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja gamtoje, elgiasi atsargiai, domisi gyvūnų jaunikliais, jų panašumu į tėvus (globėjus), elgsena. • Dalyvauja grupės išvykose į gamtą, Miško muziejų, biblioteką. Jose rodo susidomėjimą stengiasi nepamiršti atlikti mažas užduotis. Pasakoja apie tai, kas buvo įdomu, o kas nelabai. • Stebi, pasakoja apie gamtos kaitos požymius, neįprastus gamtos reiškinius, katastrofas, kurios vyksta pasaulyje. • Žaidžia draugų grupėje, dalijasi žaislais, idėjomis, tariasi dėl žaidimo įgyvendinimo. • Naudodamasis skaitmeninėmis priemonėmis, susiranda norimą žaidimą, muziką, nesudėtingą vaizdinę informaciją. • Stebėdamas nuotraukas, pasakoja apie savo ir šeimos panašumus. 	
6	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi aiškiai matomus skirtumus tarp gyvūnų ir augalų. • Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. • Pasakoja apie naminių gyvulių naudą žmogui, augalų naudojimą maistui. • Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. • Žino tėvų (globėjų) profesijas, įvardija savo giminaičius, žino namų adresą. • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą, domisi seniau ir dabar naudojamais daiktais, pasakoja apie tradicines šventes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja pokalbiuose apie gyvūnus, diskutuoja apie jų išorinius požymius, gyvenamąją vietą, būdą. • Dalyvauja daržovių ir vaisių salotų ruošime, trumpai nusako jų paruošimo eigą ir naudą žmogui. • Dalyvauja pokalbiuose ir klausinėja apie dangaus kūnus, ieško informacijos apie juos knygoje, internete. • Tyrinėja žemėlapi, parodo sostinę, pažįsta Lietuvos vėliavą ir herbą. • Tyrinėja ir išbando senovinius daiktus, pasakoja apie tradicines šventes, dalyvauja pasiruošimo joms procesuose. • Diskutuoja apie suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką, kokių savybių žmogui reikia darbe. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai. 		
Skaičiavimas ir matavimas			
<p>Esminis gebėjimas: geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>			
Įtingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes. • Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius. • Atpažįsta ir atrenka apskritos, kvadrato ir trikampio formos daiktus. • Lygina daiktus pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. • Pradedą vartoti sąvokas didesnis-mažesnis, ilgesnis-trumpesnis, storesnis-plonesnis, aukštesnis-žemesnis. • Pradedą skirti dešinę ir kairę kūno puses, priekį ir nugarą. Vartoja žodžius pirmyn-atgal, kairėn-dešinėn, aukštyn-žemyn. • Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvaudamas žaidimuose, pokalbiuose į užduotą klausimą „Kiek?“ vartoja sąvokas daug, vienas, nė vieno. • Žaidimuose vartoja sąvokas „pirmas“, „antras“. • Stebėdamas paveikslėlius, juose randa vienodos formos daiktus, pradedą rūšiuoti daiktus pagal spalvą, formą. • Noriai dėlioja dėlionės, iš smėlio, molio padaro stebėto daikto modelį. • Žaidimuose gebą naudotis elementariais matavimo vienetais: kambario ilgį matuoja žingsniais, gebą išrikiuoti daiktus nuo didžiausio iki mažiausio. • Parodo kur yra priekis, kur nugarą. • Žino, kad naktį jis miega, o dieną eina į darželį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo vaikams stalo žaidimų, kuriuose jie turėtų galimybę lyginti, skaičiuoti daiktus, žaidžia domino. • Moko apibūdinti erdvės objektus, nurodant į juos panašius kasdieninės aplinkos daiktus: apvalus kaip kamuolys. • Padeda vaikams suprasti, kad formos nepriklauso nuo spalvos ir dydžio, leidžia manipuliuoti daiktais, žaisti lego. • Skatina vaikus lyginti aplinkoje esančius daiktus pagal dydį, ilgį, aukštį, masę, plotį ir t.t. • Inicijuoja pokalbius apie tai, ką vaikai daro ryte, dieną, vakare, naktį, atkreipia jų dėmesį į metų laikams būdingus požymius. • Skatina vaikus ne veiksmu, o žodžiu pasakyti kiek kortelių, ar kitų priemonių reikia, norint pradėti žaisti žaidimą. • Skatina vaikus vartoti tokius posakius kaip „duok man“, „paimk iš manęs“, „padėk į šoną“, „paimk dar“ ir kt. • Siūlo vaikams dalyvauti žaidimuose, kuriuose reikia skaičiuoti, kur vaikai turėtų keisti daikto padėtį erdvėje ar daryti ką nors tam tikra seka. • Kalbasi su vaikais apie tai, kiek veikėjų
5	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo jų formos, dydžio ir kitų savybių. • Skaičiuoja bent iki 5. • Pastebi kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, gebą pratęsti ją 1-2 daiktais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paprašytas suskaičiuoja, kurių daiktų paveikslėlyje yra daugiau, paima prašomą kortelių skaičių. Žodžiais paaiškina ką reikėtų daryti, kad visi turėtų po lygiai. • Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia pratęsti nebaigtą verti vėrinį, vadovaudamasis pateiktu pavyzdžiu, vėliau kuria raštus pats ir siūlo draugams išbandyti. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria kelintinius skaitvardžius. • Skiria trikampę ir stačiakampę figūras. Grupuoja daiktus atsižvelgdamas į jų spalvą, formą, dydį. • Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. • Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. • Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, rytoj, vakar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasdieninėje ruošoje padeda suaugusiajam serviruoti stalą. • Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, masę, aukštį, storį vartoja sąvokas ilgesnis-trumpesnis, aukštesnis-žemesnis, lengvesnis-sunkesnis. • „Rašo“ laiškus draugams, giminėms, Kalėdų seneliui. • Pokalbiuose vartoja būtajį ir būsimąjį laikus. 	<p>buvo pasakoje, kokia buvo įvykių pasakoje eilė, ką darė pirmasis, antrasis veikėjas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi, ką vaikai veikė vakar, kalbasi apie tai kas bus rytoj. Žaidžia žaidimus padedančius suvokti laiko trukmę (pvz. IU mokytoja skaičiuoja iki dešimties, o vaikai tuo metu turi sustoti į ratą ir kt.). • Leidžia vaikams pasirinkti įdomius ir suprantamus stalo žaidimus. • Skatina vaikus aiškinti savo mintis, idėjas apie atliekamus skaičiavimus. • Moko vaikus kuo įvairesnėse aplinkose pastebėti įvairius sekų susidarymo būdus, siūlo kuo įvairesnės veiklos, kurioje vaikai praktiškai išbandytų sekų kūrimo galimybes. • Skatina vaikus aplinkoje ir gamtoje pastebėti pažįstamų geometrinių figūrų daiktus. • Siūlo žaidimus, kuriuose vaikai susidarytų supratimą apie ilgio, masės, tūrio matavimo priemones ir būdus. • Siūlo vaikams veiklą, kurioje aktyviai plėtojamas žodynas reikalingas judėjimo kryptims, daiktų vietai nusakyti. • Supažindina vaikus su smėlio laikrodžiu, laikrodžiu, žadintuvu. Skatina vaikus vartoti savaitės dienų pavadinimus, kalbasi apie metų laikų kaitą, įvairiu metų laiku atliekamus darbus.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Susieja daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių vaizduojančiu simboliu. • Skaičiuoja bent iki 10. • Atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, spalvų, formų sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais. • Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. • Matuodamas atstumą, ilgį, plotą naudojami sąlyginiais matais (pėda, žingsnis). • Pradedama vartoti sąvokas: šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt. • Apibūdina daiktų vietą kitų daiktų atžvilgiu: į dešinę nuo, prieš, po, tarp, viduryje, šonuose. • Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pavaizduoja, sukomplektuoja, atrenka prašomą objektų skaičių, pasako, kuriame iš dviejų rinkinių yra daugiau ar mažiau daiktų. • Naudodamasis abiejų rankų pirštais parodo, koks skaičius parašytas. • Žaisdamas stalo žaidimus randa garsų, judesių, spalvų sekoje pasikartojančius elementus ir pratęsia seką dviem, trim elementais. Piešia smulkius ornamentus iš kairės į dešinę. • Aplinkoje esančius daiktus apibūdina plokštuminėmis figūromis: langas kaip stačiakampis, palapinė, kai trikampis ir kt. • Keičia judėjimo kryptį pagal signalą, geba sudaryti nesudėtingą maršruto planą. • Tyrinėja kiek birių medžiagų galima sutalpinti į skirtingos formos indus, lygindamas dydžius vartoja jų skirtumą pabrėžiančius žodžius. • Žino savaitės trukmę, jos dienų seką, apibūdina metų laikus pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus, pasako ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę, metus. 	

Rekomenduojamos ugdymo priemonės: Įvairios knygos apie augalus, gyvūnus, negyvąją gamtą, jos reiškinius; fotonuotraukos, paveikslėliai, atvirukai; gamtos kalendoriai, laikrodžiai, smėlio laikrodžiai; termometras (vidaus ir lauko); bandymams atlikti skirta įranga: piltuvėliai, vamzdeliai, pipetės,

kempinės, indai birioms medžiagoms ir skysčiams matuoti, didinamasis stiklas, mikroskopas; svarstyklės, svarsčiai, medžiagos svėrimui; matavimo juostelės, liniuotės, ruletės, indai birioms medžiagoms ir skysčiams matuoti; skęstantys ir plaukiantys daiktai; įvairios gamtos kolekcijos: kriauklių, akmenėlių ir kt.; įvairi gamtinė medžiaga: šiaudeliai, kaštonai, gilės, lapai ir kt.; daiktai uosti, skanauti, liesti, apžiūrėti; augaliniai dažai; arbatos, vaistažolės; popierius, pieštukai, flomasteriai, dažai ir kt.; šešėlių tetaro figūrėlės, įvairios lempos, prožektoriai ir kt.; popieriniai, kartoniniai, plastmasiniai, mediniai skaičiai; didaktiniai skaičių žaidimai, loto: skirtumams ir panašumams atrasti; kaladėlės su skaičiais, veiksmų ženklais ir kt.

Sėkmingai besiuogantis

Vertybinių nuostatų:

Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Jaučia kūrybinę laisvę, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Esminis gebėjimas: savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Ūingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką plėtoja veiklą vienas ar su draugais. • Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai grupei. • Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiojo paskatinimo, padėjimo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su draugais rodo iniciatyvą vadovauti žaidimui, buria kitus vaikus. • Noriai įsitraukia į suaugusiojo organizuojamus žaidimus ir kitas veiklas. • Daug kartų kartodamas veiksmus, bando rasti sprendimą susidūrus su kliūtimi, pvz.: piešdamas, konstruodamas, statydamas bokšteliu ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, įgyvendinti. • Siūlo vaikams veiklą atskirai, mažose grupelėse ir didelėje grupėje. • Palaiko vaikus, kai jie bando priimti iššūkį savarankiškai, nuolat skatina tuos, kurie nusimena nepavykus įgyvendinti idėjas, pataria, kai dar galėtų pabandyti. • Skatina vaikus turiningiau išplėtoti jų sumanymus.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka ir ilgesnį laiką plėtoja žaidimą vienas ir su draugais. • Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susikaupęs, išradingai, savaip, savarankiškai. • Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sugalvoja ir ilgai žaidžia vaidmeninius, judriuosius žaidimus. • Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka savaip, pasirenka jos įgyvendinimo būdus, priemones. • Įgyvendindamas savo sumanymus, bei susidūrus su kliūtimis, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį (klijuodamas dvi detales viena prie kitos, jos nesulimpa). 	<ul style="list-style-type: none"> • Veiklas vaikams siūlo tik kaip motyvuojančias idėjas, kurias jie galėtų sukongretinti ir savaip įgyvendinti. • Pagalbą vaikams teikia ne ką nors už jį darant, bet keliant mąstyti skatinančius klausimus, pateikiant keletą alternatyvų.

6	<ul style="list-style-type: none"> • Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. • Ilgesniam laikui ištraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą, siūlo draugams, kviečia suaugusįjį įsijungti į jo paties sugalvotą veiklą. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus kreipiasi į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia ilgą laiką trunkančius kūrybinius žaidimus, gali juos plėtoti keletą dienų. • Prie įdomios veiklos grįžta ir kitą dieną, kol ją baigia. • Susidūręs su kliūtimis įvairiose situacijose jas bando įveikti pats, klausia patarimo draugų ir suaugusiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro sąlygas veiklas plėtoti po keletą dienų, neardant susikurtos aplinkos. • Siūlo vaikams įdomios veiklos, idėjų, sumanymų. Pastebi vaiko sumanymus, idėjas, jas palaiko, padeda išplėtoti. • Skatina vaikus pabaigti pradėtus darbus, padėti vienas kitam įveikti problemas.
---	--	--	---

Tyrinėjimas

Esminis gebėjimas: Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina kodėl pasirinko. • Žaisdamas tyrinėja, išbando medžiagas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidimuose bando panaudoti įvairius daiktus, kartais mieliau žaidžia su artimiausios aplinkos daiktais nei žaislais, išradingais juos pritaikydamas žaidimui. • Grupuoja daiktus tam tikra tvarka, padeda suaugusiajam tvarkytis grupėje, ar dirbti kitus darbus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria ugdymo aplinką, kurioje vaikams būtų prieinamos įvairios medžiagos ir priemonės. • Skatina vaikus nebijoti ir bandyti klysti, ieškant tinkamiausio problemos sprendimo. • Skatina vaikus apibūdinti daiktus, reiškinius, gyvosios ir negyvosios gamtos objektų savybes, bruožus.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties. • Domisi medžiagomis iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. • Išskiria akivaizdžius daiktų ir medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes. • Stengiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis elgtis atsargiai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diskusijose samprotauja apie daiktų naudojimą, bando paaiškinti kokios jų savybės padaro juos tinkamus naudojimui. • Stebi ir atlieka bandymus, patys bando išsiaiškinti daiktų, medžiagų savybes. • Pastebi ir pasako kaip keičiasi gamta, samprotauja su kuo tai susiję. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina vaikus pasitelkti simbolius, palyginti, atkartoti, numatyti situacijas. Skatina paaiškinti savo pasirinkimą. • Siūlo vaikams tinkamas knygas, paveikslėlius, plakatus, žemėlapius, kuriais jie galėtų vadovautis pagrįsdami savo požiūrį.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi ir tyrinėja aplinką, augalus, gamtą, pastatus. Noriai atlieka paprastus bandymus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėdamas aplinką, komentuoja vykstančius reiškinius. • Įvairių stebėjimų rezultatus fiksuoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaro sąlygas stebėti, tyrinėti artimąją aplinką, jos objektus, jų kaitą, savybes. • Inicijuoja nesudėtingus bandymus.

	<ul style="list-style-type: none"> • Samprotauja apie tai ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus. • Aktyviai tyrinėja aplinką, rodo vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia pojūčius, savo galimybės išplėsti pasitelkia įrankius. • Su suaugusiais ar vaikais aptaria nesudėtingų bandymų, stebėjimų procesus ir rezultatus, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, bando braižyti konstravimo planus. • Tikslingai grupuoja ir klasifikuoja daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus. 	<p>nesudėtingose diagramose.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pats sugalvoja ir dalyvauja suaugusiojo inicijuotuose bandymuose, eksperimentuose, siūlo savo idėjas veiklai plėtoti, užduoda daug klausimų. • Stebėdamas aplinką atpažįsta akivaizdžius daiktų, gyvūnų, augalų grupių panašumus ir skirtumus, juos aptaria. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parūpina įvairių tyrinėjimo priemonių: padidinamųjų stiklų, matavimo, svėrimo prietaisų, moko vaikus savarankiškai jais naudotis. • Skatina vaikus, kad jie patys ieškotų atsakymų į jiems rūpimus klausimus knygoje, žinyuose, enciklopedijose ir pan.
--	---	--	--

Problemų sprendimas

Esminis gebėjimas: Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti. • Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisėkus prašo suaugusio pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas stalo žaidimus, vaikas įvertina žaidimo sudėtingumą, tačiau nepasiduoda, drąsiai priimdamas iššūkį. • Siekiant įgyvendinti sugalvotas idėjas, vaikas, stengiasi jas įgyvendinti pats, tačiau nepavykstant, drąsiai kreipiasi į suaugusįjį pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komentuoja vaikų taikomus problemų sprendimo būdus ir jų pasekmes. • Skatina vaikus prisiminti, kokius panašios problemos sprendimo būdus jie taikė anksčiau. • Drąsina vaikus kartu ieškoti išeities iš susidariusios probleminės situacijos.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Kartais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando jas įveikti. • Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. • Nepasisėkus, samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvaujdamas veiklose ar pats jas inicijuodamas, dažnai imasi labai sudėtingų užduočių, tačiau nepavykus jas atlikti bando tol, kol pavyksta, nepraranda pasitikėjimo savimi. • Bendraudamas su draugais stengiasi konfliktines situacijas spręsti konstruktyviai – pakviečia draugą žaisti, leidžia pasirinkti norimą vaidmenį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padeda vaikams įveikti sunkumus, tariantis kartu su vaikais, padedant jiems apmąstyti svarbiausius problemų sprendimo etapus.

6	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta su koku sunkumu ar problema susidūrė. • Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. • Nepasisėkus bando kelis kartus ieškodamas išeities. 	<ul style="list-style-type: none"> • Numatydamas pasekmes, į žaidimą nenori priimti vaiko, kuris dažnai sugriauna kitų statinius arba elgiasi ne pagal žaidimo taisykles. • Pasako, kaip jausis kitas vaikas, jei kas nors suplėšys jo piešinį. • Žino ir pasako kelis būdus, kaip galima elgtis, kai niekas su tavimi nedraugauja. 	
<p>Kūrybiškumas</p> <p><i>Esminis gebėjimas:</i> savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>			
Tingsniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Išvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. • Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas, kurdamas. • Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas žaidimus, geba kasdien naudojamus daiktus panaudoti pagal naują paskirtį. • Derindamas naujas medžiagas, buitines daiktus, baldus ir kt. sukuria naujus objektus (pastato palapinę). Persikūnija į įvairius personažus, veikėjus. • Dažnai pasakodamas apie savo šeimą prikuria nebūtų dalykų. • Noriai eksperimentuoja su jau žinomomis medžiagomis, mėgsta improvizuoti, kurti naujas netikėtas, originalias fantastines istorijas ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skatina divergentinį mąstymą, užduoda klausimą „Kas būtų, jeigu...?“ • Taiko įvairius metodus ir būdus: smegenų audrinimas, fantastiniai klausimai, kūrybiniai vaidinimai, pasakų kūrimas, fantastinio gyvūno piešimas. • Kuria žaidybines, tyrinėjimo aplinką kurioje yra įvairių reikiamų priemonių ir medžiagų. • Skatina kurti pasakas.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Klausinėja aiškindamasis, jam naujus, nežinomus dalykus. • Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. • Išradingai neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. • Džiaugiasi saitu veiksmo procesu ir rezultatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bendraudamas su draugais ar suaugusiais mėgsta aiškinti tai, kas ir jam nelabai aišku, bando išsiaiškinti jam rūpimus dalykus. • Supranta, domisi ir geba atsakyti į fantastinius klausimus, neįprastus klausimus, inicijuoja veiklas aplinkai tyrinėti. • Realybė paverčia nauja tikrove, atkartoja interpretuoja savo veikloje – vaidindamas, piešdamas, fantazuodamas, kurdamas istorijas ir 	

		<p>pan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kūrybiškai naudoja įprastus objektus savo veikla, sukuria naujus siužetus, tyrinėja ir išbando naujus žaislus. • Sėkmingai dirba su kitais, tariasi su grupe, moka pateikti savo idėjas ieškodamas bendro sprendimo.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų ir kt., siekia savo rezultato. • Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai dalyvauja diskusijose, idėjų aptarimuose, nagrinėjant naujas temas, užduotis. • Siekdamas išsiaiškinti rūpimus klausimus, naudojami knygomis, internetu, klausia suaugusiųjų. • Turi daug neįprastų, netikėtų idėjų, bando ir ieško būdų, priemonių, kaip jas įgyvendinti, nuolat jas tikrina, tyrinėja, pasiekia naujų, originalių rezultatų. • Žinomoms istorijoms sukuria naujus personažus, arba esamų veikėjų charakterius.

Mokėjimas mokytis

Esminis gebėjimas: mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Įtingniai	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veikla
4	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimo idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. • Pasako ką veikė ir ką išmoko. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dėlioja dėlionės, stato namus, bokštus, konstruoja, išardo, sugriauna ir stebi, kas atsitinka. Stebi, kaip tai daro kiti, pats bando pakartoti. • Tėvams (globėjams) gali papasakoti ką šiandien veikė su draugais, IU mokytoja, muzikos, kūno kultūros mokytojomis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inicijuoja pokalbius su vaikais apie tai, ko jie norėtų išmokti, kaip jie patys gali sau padėti. • Sudaro sąlygas vaikams žaisti sudėtingus žaidimus ir kartu mokytis tyrinėti daiktus, medžiagas, jų savybes ir kitų dalykų.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, ką sako kiti, pasitikslina. • Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu... 	<ul style="list-style-type: none"> • Įsitraukia į mokymąsi žaisdami, konstruodami, piešdami, lipydami, grupuodami daiktus. • Kalba ir bando paaiškinti, kas atsitiks jeigu jis pasirinktų vienokią ar kitokią veiklą, ką nori padaryti, ką padarė, ką darys. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supažindina vaikus su enciklopedijomis, informacija internete, moko jais naudotis.
6	<ul style="list-style-type: none"> • Laiko save tikru atradėju, mokiniu, žino ką nori išmokti, ką daryti, kad išmoktų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokalbiuose draugams ar suaugusiajam pasako, ko nori išmokti. Klausinėja kas, kaip, kodėl vyksta, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Užduoda daug klausimų suaugusiems, kas, kaip, kodėl vyksta, pats bando rasti atsakymus į užduotus klausimus. • Atlikdamas pasirinktus darbelius pradeda naudotis instrukcijomis, pavyzdžiais, įvairiais paveikslėliais.
<p><i>Rekomenduojamos visos aukščiau minėtos ugdymo priemonės.</i></p>		

Rekomenduojamos temos pagal sezoniskumą

Ruduo:

„Sveikas darželi!“, „Aš darželyje“, „Nauja aplinka, nauji žaislai, nauji draugai“, „Išsisupsiu, pamatysiu...“, „Mano diena darželyje“, „Daug žaisliukų aš turiu“, „Aš tarp draugų“, „Vaisiai ir daržovės“, „Esi mus skynęs ir ragavęs“, „Kas ten lysvėj pūpso“, „Noriu augti sveikas ir žvalus“, „Vitaminai mano draugai“, „Saugau save ir kitus“, „Šepetukas ir dantukas“, „Kad sveiki dantukai būtų“, „Kokių sporto pramogų aš miestelyje randu?“, „Rausta lapai pamažu, Rudenėli, kaip gražu...“, „Miestelio parkas apie praeitį ošia“, „Krinta lapas uosio, krinta lapas klevo“, „Ką miške aš rasiu“, Grybų raut, pintinėlen kraut...“, „Oi, ežy, ką spygliukuose neši?“, „Močiutės gyvulėliai kur prisiglaus?“, „Visi ką nors turi (laukinių gyvūnų ruošimasis žiemai)“, „Mes mažieji menininkai“, „Ką galima pagaminti iš manęs“, „Spalvotos vaikelio dienos“, „Mano vaizduotės pasaulis“, „Man džiugu, kad šiam miestely gyvenu“, „Orų išdaigos“, „Žiūriu į dangų pro Metų Pilies langą“, „Debesėli kur plauki?“, „Aukščiau už bokštą debesėlis kyla“, „Gamtos reiškiniai“, „Aš ir mano šeima“, „Mano šeima“, „Ką nupieščiau šeimos herbe? Mūsų šeimos pomėgiai“, „Aš į senolį, ar senolis į mane?“, „Vieni auga, kiti sensta“, „Esu saugus, kai žinau, kodėl man draudžiama“, „Ką man sako šviesoforas?“, „Galimi pavojai mano aplinkoje“, „Tris kartus apsidairyk ir pavojų nematyk“, „Aš galiu skaičiuoti“, „Viską noriu išmatuoti, viską reikia suskaičiuoti“, „Skaičių ratukas“, „Namą prie namo dedu ir gatve vadinu“, „Raidžių ir garsų skrynelė“, „Kai pažinsiu pasakėlę, ją paseksiu“, „Mes knygų pasaulyje“, „Teatro širma pasaką slepia“.

Žiema:

„Adventas – Kūčių ir Kalėdų laukimo metas“, „Advento, Kūčių ir Kalėdų papročiai“, „Iš kokių augalų arbatėlę geriu?“, „Eina žiedas per rankytes...“, „Sveika balta žiemužė...“, „Atėjo žiema“, „Žiema paukščių ir gyvūnų gyvenime“, „Keliauju miško žvėrelių pėdsakais“, „Paukšteliams šalta“, „Kalėdų Senelio belaukiant...“, „Žalia eglutė žaisliukais žiba“, „Kalėdų Seneli ateik pas mus“, „Žaidimų dieneles“, „Kas slepiasi dėžutėje?“, „Žaislų parduotuvė“, „Metų rato spalvos“, „Laikas ir aš. Mano diena“, „Paros dalys“, „Kieno čia pėdsakai“, „Diena ir naktis“, „Diena keičia naktį“, „Aš mėgstu keliauti“, „Kuo mes keliaujame“, „Kaip žmonės juda iš vienos vietos į kitą?“, „Mano tėčio mašina“, „Kur veda keliai iš miestelio centro?“, „Geometrinės figūros“, „Figūrų šalyje“, „Augu sveikas ir žvalus“, „Aš domiuosi formomis“, „Ką atveria vartai?“, „Mažieji atradimai“, „Aš stebiu ir tyrinėju“, „Mums viskas įdomu“, „Žemi ir aukšti paminklai svečius miestelio pasitinka“, „Drabužėlių pilna spinta“, „Mano drabužėliai“, „Ką slepia mūsų spintos?“, „Kaip atrodo grafienės spinta? Rūbai senovėje ir dabar“, „Žiemos linksmybės“, „Pramogos ir išdaigos žiemą“, „Senio besmegenio šalyje“, „Aš ir mano šalis“, „Mano gimtasis miestelis“, „Iš senolių lobyno“, „Atvėrus močiutės skrynią“, „Profesijos“, „Ką ir kodėl dirba mano tėveliai“, „Tėvelių profesija ir mano svajonė“, „Aš ir mane supantys žmonės“, „Mūsų miestelyje dirba...“.

Pavasaris:

„Jau pavasaris atėjo“, „Miškas bunda“, „Pavasaris kieme“, „Augalo gyvenimas“, „Svogūnėlį užauginsiu“, „Žalioji palangė“, „Sėjau rūtą, sėjau mėtą...“, „Paukščiai sugrįžta“, „Sparnuoti pavasario mėnesiai“, „Čir vir vir pavasaris“, „Koks aš esu“, „Kokia daili suknelė ir švarūs bateliai“, „Mano draugai: šukos, muilas, šepetukas“, „Vandenėlis šaltas ir veidelis baltas“, „Mus kalbina knygos lapeliai“, „Mes skaitom knygeles“, „Knygelė padėk pažinti save ir pasaulį“, „Naminiai gyvūnai“, „Kas pasakė au ir miau?“, „Aš pažįstu naminius gyvūnėlius“, „Pavasario šventės“, „Žaiskime drauge“, „Šoku, ploju ir dainuoju“, „Mano žaisliukas“, „Velykų kiškuti, dovanok man margutį“, „Per lieptelį o pa pa“, „Būsiu sveikas“, „Sportuok linksmiai“, „Sportuok ir būsi sveikas“, „Aš draugauju su visais“, „Draugaukime“, „Smagu būti tarp draugų, žaisti draugiškai kartu“, „Ką mums primena Šv. Florijonas?“, „Piešiu pievą“, „Sodai sužydėjo, pievos sužaliavo“, Žiedais pražydo žemė“, „Bėgu tarp gėlių parko takeliu“, „Kiek namūčių, kiek namų“, „Mano mieli namai“, „Visiems reikia namų“, „Ekologiniu takeliu vasarėlės link“, „Pastebėk ir pavadink“, „Renku vaistažoles“.

Vasara:

„Spalvų gama“, „Vasaros spalvų gražumas“, „Spalvos ir spalviukai“, „Vejuosi laumės juostą“, „Tarp žiedų“, „Mane žavi spalvų pasaulis“, „Viską moku, viską galiu“, „Mane supanti aplinka“, „Kelionė po žydinčią pievą“, „Smėlio pilys“, „Jie ropoja, šliaužia, skraido“, „Saulė, smėlis ir vanduo“, „Suskaičiuosiu boružėlės taškelius“, „Vasarėlės džiaugsmas ir rūpestėliai“, „Poilsiauju saugiai ir linksmai“.

Ugdymo metodai

Kadangi ugdymas yra dvipusis procesas, ugdymo metodai apima tarpusavyje susijusią pedagogo ir vaiko veiklą. Vaikų gebėjimų ugdymo(si) pagrindinis metodas – žaidimas. Todėl kiekvienas pedagogas ieško tokių darbo metodų ir būdų, kurie geriausiai padėtų siekti užsibrėžtų tikslų ir uždavinių. Taikomi tokie metodai, kurie padėtų atsiskleisti kiekvieno vaiko individualumui bei kūrybinėms galioms, kurie turėtų vaikams patrauklių žaidybinių elementų bei skatintų vaikų praktinių įgūdžių formavimą(si). Programoje siūlomi šie ugdymo(si) metodai:

Įtaidybinis – skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą.

Vaizdinis – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis – padedantis vaikams per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Įtodinis – (pasakojimas, pokalbis) – suteikiantis galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis – sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Projektinis metodas – kurio taikymas padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą, atsižvelgiant į platesnį grupės ar mokyklos poreikį.

Eksperimentinis metodas – tai ugdymas atrandant. Jis leidžia ugdytiniams jaustis saugiai, padeda geriau suprasti ir kontroliuoti kintančias aplinkybes, tenkina lankstumo besimainančiame pasaulyje reikmes.

Netradiciniai (aktyvieji ugdymo metodai). Pavyzdžiai pateikti lentelėje.

Aktyvūs ugdymo metodai	Metodo paskirtis	Metodo turinys
„Minčių lietus“	Mąstymo įgūdžių ugdymui(si), naujoms idėjoms generuoti.	IU mokytoja paragina vaikus vardyti kuo daugiau galimų atsakymų į pateiktą klausimą. Svarbu, kad vaikai kalbėtų po vieną, aktyviai klausytųsi vieni kitų, nekritikuotų. IU mokytoja gali vaikų mintis užrašyti.
„Svečias“	Dėmesio sutelkimui, ugdymosi motyvacijos sužadimui.	Pas vaikus į grupę ateina lėlė (meškutis, drambliukas ar pan.) arba pati IU mokytoja persirengusi koku nors personažu. Svečias dalyvauja įvairioje veikloje kartu su vaikais.
„Paslapčių dėžutė“	Pojūčių, vaizduotės lavinimuisi.	Į dėžutę (pintinėle, maišelį) įdedami įvairūs daiktai. Vaikai traukia vieną iš jų ir nežiūrėdami, tik liesdami, turi atspėti ką ištraukė, apibūdinti daiktą, surasti tokį patį daiktą ant stalo.
„Kamuoliukas“	Kalbėjimo ir klausymo įgūdžių lavinimuisi.	Vaikai sėdi bendrame rate. Kalba tik tas, kuris turi kamuoliuką. Kiti vaikai – klausia.

„Ugdymas pavyzdžiu“	Mokymasis iš pavyzdžio.	Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pradedama veiklą, vėliau ją perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių. Visi šie ugdymosi metodai ir būdai, t. y. technologijos, leidžia įgyvendinti į vaiką ir jo kompetencijų plėtotę orientuotą ugdymosi programą.
„Knyga“	Kūrybiškumo ugdymuisi.	Vaikams siūloma patiems gaminti temines individualias ar kolektyvines knygeles. Knygelės gaminamos pasitelkiant įvairias menines priemones.
„Sprendimas“	Kūrybinio mąstymo ugdymuisi.	IU mokytoja su kuria ar pasinaudoja susidariusia problemine situacija – vaikai siūlo ir bando įvairius sprendimo būdus.
„Namų užduotis“	Atsakingumo ir bendradarbiavimo įgūdžių ugdymuisi.	IU mokytoja skiria vaikams įpareigojimus, kuriuos turi atlikti kartu su tėvais (globėjais) namuose: kažką atsinešti iš namų, ką nors paklausti tėvų (globėjų), kartu su tėvais (globėjais) atlikti praktinį darbą ar pan.
„Mano vardas“	Skaitymo ir rašymo pradmenų formavimuisi.	Atėjęs į vaikų lopšelių-darželių vaikas susiranda kortelę su savo vardu (nuotrauka) ir „pasižymi“ pagamintoje specialioje lentoje, kad atvyko, išeidamas namo – kortelę grąžina į jos pradinę vietą.
„Kalbantys pirštukai“	Kalbos ir smulkiosios motorikos ugdymuisi bei atminties lavinimuisi.	Jo esmė skatinti vaiką imituoti judesiais sakomą tekstą.
„Interviu“	Bendravimo ir bendradarbiavimo ugdymuisi: konkrečios nuomonės ar informacijos rinkimui.	IU mokytoja pateikia konkrečius klausimus vaikui arba pasiūlo vaikui paklausinti draugą tam tikra tema ir po to papasakoti (nupiešti), ką sužinojo.
„Klausau – sakau“	Klausymo įgūdžių ugdymuisi.	IU pateikia užduotį, kurią vaikas turės atlikti išklauses muzikos ar žodinį tekstą. Dažniausiai tai būna klausimas, tačiau IU mokytoja gali pasiūlyti atkartoti garsus, atlikti veiksmus susijusius su tuo, ką girdėjo ar pan.
„Žodžių traukinys“	Lavina vaikų sakinę kalbą, vaizduotę.	Konstruojamas traukinys: garvežys – esminis žodis, vagonai – žodžiai temos plėtotei.
„Diskusijos ir debatai“	Lavina bendravimo įgūdžius.	Vaikai bendrauja tarpusavyje, atsako vienas kitam į iškilusius klausimus.

Ugdymo priemonės ir planavimas

Ugdymo(si) priemonės – tikslingos, veiksmingos, įvairios, padedančios plėtoti ikimokyklinio amžiaus fizines, socialines-emocines, pažintines, kūrybines galias. Visos priemonės, žaislai, žaidimai, knygos ir kt. išdėstyti taip, kad būtų prieinami ir pasiekiami vaikams, skatintų jų žingeidumą, norą žaisti, veikti, tyrinėti.

Ikimokyklinio ugdymo(si) priemonės naudojamos: ikimokyklinio ugdymo grupėje ir lauke (kieme, salėje, lauko aikštelėje). Priemonės naudojamos individualioje ir grupinėje, savarankiškai inspiruotojoje bei pedagogo organizuotoje veikloje.

Priemonės atnaujinamos atsižvelgiant į ugdytinių poreikius, ikimokyklinio ugdymo(si) programą, grupės veiklos organizavimo modelį, kintant materialinėms, socialinėms, technologinėms sąlygoms visuomenėje.

Ugdymo(si) priemonių funkcijos:

- skatinti vaiko aktyvumą veikti, savarankiškumą, tenkinti norą žaisti, bendrauti ir bendradarbiauti; sudaryti sąlygas vaiko poreikiams, interesams natūraliai plėtotis, tenkinti vaiko judėjimo poreikį patalpose ir lauke, skatinti naujos patirties kaupimą, bandyti naujas veiklos formas ir pažinimo būdus (tyrinėti, eksperimentuoti, spręsti problemas ir kt.);

- ugdytis komunikacinius, informacinius bei socialinius gebėjimus;
- skatinti vaiko saviraišką, kūrybiškumą, meninės raiškos gebėjimų ugdymąsi, kaupti patirtį, formuoti estetines nuostatas.

Ugdymo(si) priemonių atrankos principai:

- Funkcionalumo – kiek priemonės padeda siekti tikslų ir uždavinių, susijusių su ugdymo ir ugdymosi lūkesčiais, siekiant, kad vaikas augtų sveikas, orus, bendraujantis, smalsus, kuriantis ir sėkmingai besiuogdantis. Tuo pačiu formuojant meninės, socialinės, komunikavimo, pažintinės ir sveikatos saugojimo kompetencijos gebėjimus.

- Visiškumo – kiek priemonės apima įvairių nuostatų, gebėjimų ugdymą, įvairių sričių patirties kaupimą.

- Estetiškumo – kiek priemonės yra estetiškos, traukiančios vaikų akį.

- Konstruktyvumo, pozityvumo – kiek priemonės atlieka ugdantį, skatinantį, motyvaciją žadinantį, į pažangą orientuotą vaidmenį.

- Ekonomiškumo – kiek daug vaikų gali jomis pasinaudoti, kiek laiko jos tarnauja, kiek atsiperka priemonės kaina.

- Įvairovės ir kaitos – įvairios ugdymo priemonių grupės: kiek jos atitinka minimalius ir optimalius, įprastus ir specialiuosius vaikų ugdymosi poreikius, bei grupės veiklos organizavimo modelius, kaip dažnai ir tikslingai atnaujinamos, kiek atitinka individualaus ir bendro naudojimo poreikius.

- Saugumo – kiek priemonės yra saugios ir atitinka vaikų amžių, higienos normas.

Ugdomosios veiklos planavimas

Vaikų lopšelyje-darželyje taikomas struktūrizuotas vaikų ugdomosios veiklos planavimas, kuris atspindi vaikų veiklos tikslą, uždavinius:

- individualioje vaiko veikloje;
- veikloje grupelėmis (statybiniai, siužetiniai, vaidmeniniai žaidimai, pažintinė/tiriamoji/meninė veikla);

- veikloje visai grupei (ryto ratas, naudojama literatūra, žaidimai lauke, išvykos/ekskursijos);
- bendradarbiavime su šeima ir specialistais.

Kiekvienas ugdomosios veiklos planas pedagogo apmąstomas ir reflektuojamas, numatant tolimesnes veiklos veikimo kryptis.

Priemonės ugdomajai veiklai pedagogas atrenka ir jas kūrybiškai atnaujina atsižvelgdamas į grupę lankančių vaikų amžių, ypatumus, poreikius, ugdomas kompetencijas. Taip pat naudojamos specialios ugdymo priemonės, t. y. techninės – vaizdinės (multimedijos sistema, kompiuteriai, skaitmeninės mokymosi programos, interaktyvios grindys, šviesos stalai ir kt.). Pedagogai kuria ir gamina priemones vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Priemonių tikslas – motyvuoti ir skatinanti vaikus pačius aktyviai veikti: kurti, tyrinėti, atrasti, pasirinkti, tobulinti savo praktinius gebėjimus, eksperimentuoti, būti kūrybiškais.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimai – tai susiformavusios vertybinės nuostatos, gebėjimai, supratimas, patirtis. Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinimas atliekamas elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Vertinimo rezultatus gali matyti tėvai (globėjai).

Vaikui pradėjus lankyti vaikų lopšelių-darželių pedagogas stebi, kaip jis adaptuojasi naujoje aplinkoje. Adaptacija – svarbus ir kiekvienam vaikui individualus laikotarpis. Kai vaikas puikiai jaučiasi, atliekamas pirmasis vertinimas. Jei vaikas įstaigą lanko ne pirmi metai, tai daroma rudenį (rugsėjo-spalio mėnesiais), kurio tikslas – geriau pažinti vaiką, jo pomėgius, įvairius gebėjimus bei numatyti jo ugdymo kryptis ir uždavinius.

Antrą kartą vaikas vertinamas pavasarį (balandžio-gegužės mėnesiais). Šio vertinimo tikslas – nustatyti vaiko ugdymosi pažangą, t. y. sritis, kuriose pasiekimai yra akivaizdūs, ir sritis, kuriose pasiekimai nežymūs. Toks vertinimas padeda išlaikyti ugdymo(s) tęstinumą, planuoti individualų darbą su vaikais, numatyti pagalbos vaikui formas ir būdus.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų gebėjimų ir pažangos vertinimas atliekamas vadovaujantis vaikų lopšelio-darželio parengta ikimokyklinio ugdymo programa, apimant 18 pasiekimo sričių, kurios apjungiamos į šešias pagrindines vaiko ugdymo(si) kryptis-lūkesčius, vadovaujantis kiekvienos krypties-lūkesčio išskirta esmine nuostata ir esminiu gebėjimu, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki 6-erių metų. Išskirti svarbiausios kryptys-lūkesčiai taip apt gali būti suprantami kaip atitinkantys pagrindines kompetencijas: socialinę, sveikatos saugojimo ir stiprinimo, komunikavimo, pažinimo ir meninę.

Pagrindiniai vaiko vertintojai – grupės IU mokytojai, logopedas, specialusis pedagogas, meninio ugdymo (muzika) mokytojas, judesio korekcijos pedagogas, psichologas, socialinis pedagogas. Vertinime taip pat dalyvauja tėvai (globėjai) ir pats vaikas. Tėvai (globėjai) pateikia informaciją apie vaiko ugdymosi sąlygas namuose, išsako savo nuomonę apie vaiko pasiekimus, pomėgius, specialiuosius poreikius. Su vaiku pasiekimai aptariami, akcentuojant vaiko sėkmę.

Informacija apie vaiką renkama įvairiais būdais:

- stebint vaiką natūralioje veikloje, t. y. žaidžiant, tyrinėjant, kuriant, judant;
- pokalbių su tėvais (globėjais) ir vaikais metu;
- analizuojant vaiko kūrybą;
- analizuojant veiklos, elgesio vaizdo įrašus, nuotraukas.

Apie individualius vaiko ugdymosi pasiekimus grupių IU mokytojai informuoja tėvus (globėjus) (metų eigoje, metų pabaigoje) įvairiomis formomis: individualių arba dvišalių, trišalių pokalbių metu aptariant vaiko pasiekimus ir pažangą.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga laikoma grupėje. Ji yra konfidenciali. Visų vaikų pasiekimų vertinimo dokumentai, kuriuos pildo pedagogas, aptariami su administracija du kartus per mokslo metus rudenį ir pavasarį.

Vaiko aplanko paskirtis – fiksuoti vaiko pasiekimus, nustatyti, ar tinkamai pasirinkta ugdymo kryptis, numatyti tolesnius vaiko ugdymosi tikslus ir uždavinius.

Vaikų pasiekimai kaupiami ir fiksuojami individualiame vaiko pasiekimų aplanke. Vaiko pasiekimų aplanką sudaro:

1. Anketa „Tėvai apie vaiką“ (iš tėvų (globėjų) gauta informacija apie vaiko individualius įpročius, charakterio bruožus, pomėgius, tėvų (globėjų) lūkesčius. Apklausa atliekama mokslo metų pradžioje).

2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas.

3. Darbai, įrodantys vaiko raidą (vaiko kūrybiniai darbeliai, piešiniai, dalyvavimo veikloje nuotraukos, samprotavimai, klausimai, eilėraščiai), specialistų ir tėvų (globėjų) atsiliepimai apie vaiko ugdymo pasiekimų rezultatus.

Specialiųjų poreikių vaikų vertinimas

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas organizuojamas vadovaujantis Vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininio ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašu. Ugdymo paskirtis – padėti vaikui lavintis, mokytis pagal individualius gebėjimus. Pagalba teikiama, kai ją skiria ikimokyklinės įstaigos Vaiko gerovės komisija ar Kazlų Rūdos pedagoginė psichologinė tarnyba, įvertinusi specialiuosius ugdymosi poreikius.

Atsižvelgiant į PPT vaiko tyrimo išvadas ir rekomendacijas, tėvų (globėjų) pasiūlymus ir pageidavimus, individualius vaiko gebėjimus ir galimybes, pritaikoma ugdymo programa, specialiosios mokymo ir (ar) techninės pagalbos priemonės, pritaikoma ugdymo aplinka, pritaikomas ugdymosi pasiekimų vertinimas.

Vaikų gebėjimai ir pasiekimai vertinami 2 kartus per metus: mokslo metų pradžioje (rugsėjo-spalio mėn.) ir mokslo metų pabaigoje (balandžio-gegužės mėn.).

Pasiekimai aptariami Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo formos yra ataskaita, individualūs pokalbiai su tėvais (globėjais), pedagogais. Vaikų tėvams (globėjams) informacija apie vaikų gebėjimus ir pasiekimus teikiama nuolat individualiai arba pagal poreikį.

Vertinant vaiko pasiekimus laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų, užtikrinamas jų laikymo saugumas. Vertinimas vaikui garantuoja psichologinį saugumą, sėkmės išgyvenimą.

Vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo vykdytojai ir dalyviai: pedagogai, specialistai ir tėvai (globėjai).

VI. NAUDINGOS INTERNETINĖS NUORODOS

DAILEI, DARBELIAMS:

1. Tūkstančiai kūrybinių darbų įvairiomis technikomis 2-15 metų vaikams:

<http://www.makingfriends.com/15>

2. Linksmi darbeliai įvairia tematika: <http://krokotak.com/>

3. Origamio šalis – Orilandas: <http://www.oriland.com/index.asp>

4. Lengvi lankstiniai ir darbeliai vaikams: <http://www.tammyyee.com/origami.html>

5. Darbeliai iš popieriaus: <https://amatukai.lt/kategorija/kurybiniai-vaiku-darbeliai-is-popieriaus/>

6. Mokykis piešti: http://mudubudu.lt/mokomes_piesti

JUDANTYS PAVEIKSLĖLIAI: www.smailikai.com

PAVEIKSLĖLIAI SPALVINIMUI:

1. http://mudubudu.lt/spalvinimo_paveiksliukai

2. <https://www.vaikams.lt/spalvinimas/>

3.

LOPŠINĖS, PASAKOS: <https://zvaigzdele.lt/muzika-vaikams/lopsines>

NAUDINGOS SVETAINĖS:

1. <http://www.bitute.lt>
2. <http://www.tindirindi.lt>
3. <http://www.emokykla.lt>
4. <http://www.ikimokyklinis.lt>
- 5.

ELEKTRONINĖ ENCIKLOPEDIJA: <http://mkp.emokykla.lt/enciklopedija/lt>

MOKOMOSIOS PRIEMONĖS VAIKAMS: <http://www.ziburelis.lt/>

VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. [interaktyvus] 1991, [žiūrėta] 2021-07-13. Prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
2. Lietuvos Respublikos seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija. [interaktyvus] 2003, [žiūrėta] 2021-07-13. Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1882ABF8B6AB>
3. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų sąrašas, patvirtintas LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627. [interaktyvus] 2005, [žiūrėta] 2021-07-13. Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F75FE2733AF1/asr>
4. Metodinės rekomendacijos Ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
5. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
6. Lietuvos higienos norma HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. [interaktyvus] 2010, [žiūrėta] 2021-07-13. Prieiga: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.AF02472A1EBF/asr>
7. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos, parengtos Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centrui vykdamant projektą „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ (2012–2015).
8. Andriekienė R.M., Ruzgienė A. Ankstyvosios vaikystės pedagogika. Klaipėda: Minklės leidyba, 2001.
9. Bitinas, B. Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija, 2000.
10. Čepienė R., Rugevičius M., Žakaitienė A. ir kt. Vaiko asmenybės ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje (metodikos metmenys). Klaipėda: KU leidykla, 1997.
11. Dodge D. T., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika, 2008.
12. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika, 2007.
13. Grinevičienė N. Vaikystės žaidimai. Kaunas: Šviesa, 2002.
14. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius: Kronta, 1998.
15. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidyba, 2003.
16. Monkevičienė O. Kompleksinis ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje: Straipsnių rinkinys. Kaunas: Šviesa, 1991.
17. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. Vilnius: Kronta, 2003.
18. Rimkienė R. Ugdytojų veiklos gairės. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
19. Bakūnaitė J., Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius: Eugrimas, 1998.
20. Almonaitienė J. (ats. red.). Bendravimo psichologija. Kaunas: Technologija, 2001.

21. Kazlų Rūdos lopšelio-darželio „Pušėlė“ Ikimokyklinio ugdymo programa, 2017.
22. Suslavičius A. Socialinė psichologija. Vilnius: Šviesa, 1995.
23. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
24. Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A. Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą. Šiauliai: Liucilijus, 2009.
25. Szarkowicz, D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Klaipėda: Žemaitijos spauda, 2011.